لسمی باسلم شریف

گلدستۂ حنیفی

عفی عنہٗ

بلطف خود رعصیام نگہدار

282

بلوچی اکیڈمی پٹیل روڈ کوئٹہ

بعون صناع یکمین و مکان و فضل خلاق زمین و زمان تصنیف

بندہ خاکسار غلام حیدر خلف الرشید سید محمد زمان شاہ سکنہ تیری

خداوندا کنہگارم و بدکار ؛

مسمی باسم شریف

گلدستہ حنفی

عفی عنہ

بلطف خود ز عصیانم نگہدار

علاقہ ستونگ ضلع قلات بلوچستان بتاریخ ہفتم

شہر ذوالحج سنہ ۱۳۳۲ھ مجموع گردیدہ زیب تحریر یافت

جملہ حقوق بحق مصنف محفوظ ہیں

بار اول	۱۹۸۶ء
پبلشرز	بلوچی اکیڈمی
پرنٹر	فلات پریس
تعداد	۵۰۰
قیمت	70

رب یسر ÷ بسم اللہ الرحمٰن الرحیم ÷ وتمم بالخیر

الحمد اللہ رب العٰلمین والعاقبت المتقین والصلوٰۃ والسلام علیٰ رسولہ سیدنا محمدؐ وعلیٰ الہ واصحابہ اجمعین مفہوم رائی و مضموم خاطر ہر احدی باد کہ درین ایام فجستہ فرجام روزی بخاطر حقیر چنین گذشت کہ عمر عزیز بکلی صرف لہو و لعب گردید و ہیچ کاری از دست این عاجز بوقوع نانجامید کہ تا باعث وسیلۂ نجات ابدی باشد پس بعد از خوض تمام بخاطر رسید کہ بطور نظم در مناجات و تعریف سید السادات و دیگر صاحب کمالات چیزی گفتہ شود تا کدام راہ نجاتے حاصل آید چونکہ درزمانہ نیز شغل داشتم و نیز از امورات ضروری بود ازین باعث چیزی دیگر تصنیف ہم کردہ شد تا بعد ازین حقیر یادگاری ماند

مناجات بدرگاہ قاضی الحاجات جل و اعلی شانہٗ

نالم ز غم بدرگہت ای کردگار پاک
از ندامتم بدو چشم و دلست چاک

عمرِ عزیز صرف شد اندر ہوائے نفس
از فعل زشت با دبکف بر سرست خاک

شد تیرہ روئی نامہ ام و ماندہ شد ملک
ہم چون رباب دست و بسر چشم شرمناک

نی صبر درد تست و نی طاقتِ الم
نی دستہ س بدین و ندرد ہر فہم ناک

دیو رجیم تیغ بدست ست در پیم
ہمدر زمانہ گشتہ ام از بدرگان ہلاک

ہر لحظہ جور میرسد از کجروئی دھر
آہ و فغان و نالہ گذشت ست بر افلاک

چون مرغ بندہ قفسم میطپد دلم
از لطف کن نگاہ شنو آہِ دردناک

با حالتِ تباہ چون موئی روسیاہ
آئیم در حضور ہمیدان سہمناک

سائل بدرگہی تو برہنہ سرست حنفی
یا ور شود چو لطف تو اور ابود چو باک

نعت در صفت سیدنا حضرت
محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم

سید الامع انوار تو سبحان اللہ
پرتو خوبی رخسار تو سبحان اللہ

تاج لولاک بسر کردۂ ای خیر رسل
ہمہ گویند بدیدار تو سبحان اللہ

از غم غفلت امت نبودۂ خواب شبی
واہ بر دیدۂ بیدار تو سبحان اللہ

بہر امت شب معراج شفاعت کردی
خوب رفتار تو گفتار تو سبحان اللہ

زیر انگشت ابوجہل حجر گشت گواہ
کردن معجزہ اظہار تو سبحان اللہ

چون شب ہجر تو در گریہ مرا دید فلک
گفت این دیدۂ خونبار تو سبحان اللہ

حنیفی چون بوصال تو مشرف گردد
خواند از شوق بدربار تو سبحان اللہ

ایضاً نعت جواب حسن

صیقل قلبم نام محمد صلی اللہ علیہ وسلم
صبح امیدم شام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

عالم علوی عاشق رویش عالم سفلی بستۂ مویش
اہل سعادت رام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

خواندہ الٰہی زرہ پاکش فخر ملک شد گرد براقش
لطف خدا انعام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

گشت منور شمس ز رویش لیل سیہ از وسمہ مویش
دور فلک بر کام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

آدم چون از خلد بیرون شد از غم عصیان سرنگون شد
کرد شفیع خود نام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

ہر چہ رسول اندر حرم نبوت روز قیامت ہم می وحدت
نوش کنند از جام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

ای حنفی کن ورد زبانت در صف محشر این دل و جانت
با وفد انجرام محمد صلی اللہ علیہ وسلم

غزل نعتیہ

جانم فدای خاک تو ماہِ عرب شاہی عجم
لولاک شان قدسیت ای سید خیر الامم

کردی نگہ بر حال من فرخندہ گشتہ فال من
مقبول شد اعمال من رستم ز خوف بیش و کم

بگذشت چندین ماہ سال در ہجر تو بردم ملال
بگشتم ز ہا از قیل و قال ہر دم ز تو بادا کرام

جستم ترا در صومعہ بیزار بودم از کنشت
ہر جا تجلای تو گشت در دیر و در مسجد صنم

عمرم گذشتہ اینقدر آوارہ بودم کور کر
ہستم بعالم مفتخر تا در تنم کردی حرم

در جوش آرد ہر زمان ظاہر کنم راز نہان
ترسم ز حکم واعظان بردار خواہد شد سرم

حنفی بعلم کن مبین بر یک الف میکن یقین
ہر آیت قرآن بین بر لوح وحدت زد رقم

نعت بی نقطہ

آہِ سردم کارگر گردد رسد ما را صدا — محو گردم سر دہم در راہ اسمِ احمدا

گر دلم دارد الم ہم حال دل دارد طمع — حال ما معدوم گردد مہر او ما را دوا

حمد اللہ گر مصور ملک دل معمور کرد — روح ما در ملک دل در اسم او دارد صفا

در دلم مہر محمد اسم او مسطور کرد — محرم اسرار او معمور گردد در سما

دل گداؤ سر دآ و محو کار دور دھر — گر الٰہ گردد مدد اسلام گردد کار ما

در تعریف حضرت مولانا شیخ عبدالقادر قدس اللہ سرہ

سرخیل جملہ اولیا سلطان عبدالقادر ست
محبوب خاص مصطفےٰ سلطان عبدالقادر ست

خورشید ہفتم آسمان ہم دستگیر بیکسان
ہم والیٔ ہر دو جہان سلطان عبدالقادر ست

اورنگ او بام فلک اوصاف او ورد ملک
شاہِ شہان بی ریب شک سلطان عبدالقادر ست

اوستاد علم معرفت موجود در ہر شش جہت
از حق رسیدہ این صفت سلطان عبدالقادر ست

خاکِ درش خلد برین جانم فدا بر آن زمین
مطلوب رب العلمین سلطان عبدالقادر ست

تیغ ظفر دارد بکف بغداد را از وی شرف
از گوہر شاہِ نجف سلطان عبدالقادر ست

از صبغۃ خرقہ در برش ظل خدا تاج سرش
دارا سکندر چاکرش سلطان عبدالقادر ست

معشوق ختم المرسلین او محکم از احکام دین
زیب نسا ماں فخر زمین سلطان عبدالقادر ست

حنفی تو در حرص و ہوا تا چند باشی مبتلا
بر در گہش رو بر پناہ سلطان عبدالقادر ست

غزل در تطبع مولاداد

ای فلک شور جهان را چه‌قدر می‌بینم — روز شب و ور زمان زیر زبر می‌بینم

گاه شهی را ز سر بخت بتابوت آری — گه گدا را به بسی حشمت و فر می‌بینم

گلشن باغ حیا باد خزان کرده تباه — در جهان نخل خصومت بثمر می‌بینم

خاندانان و عزیزان ز عداوت باهم — خوار و بدحال هم از الفت زر می‌بینم

نازنینان که درین دهر نزینت بودند — نوحه‌گویان بهر کوچه و در می‌بینم

اهل کفار در آفاق ترقی کردند — همه را صاحب اقبال و هنر می‌بینم

قوم اسلام ز کم طاقتی غوغا نالان — ای فلک بسته بر ظلم کمر می‌بینم

هر که میلی بجهان کرد ز حسرت آخر — چشم تر آه بدهن دست بسر می‌بینم

حنفیا حافظ شیراز به مولا خوش گفت — این چه شوریست که در دور قمر می‌بینم

در جواب شهیدی که در حق رمضان شریف الوداع گفته بود

مرحبا گفته شد

مطلعت انوار ما ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

فخر کنم بر ملا ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

خالقت اینقدر داد اسم شریفت نهاد نفس تو خسته باد

رحمت حق از تو زاد ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

پیک نکوکار من مژدهٔ دلدار من فرح دل زار من

نیکی اثار من ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

گفت رسولِ خدا امده از حق ندا تحفهٔ بخشم ترا

ده تو به شاهو گدا ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

چون تو رسی در برم تاج نهی بر سرم سعد شود اخترم

ایتہ جود و کرم ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحب

دار مدارای دین حجت اہل یقین دائمت حبل المتین

باش مدامین قرین ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

شافع روز حشر دافع نار سقر نور فزا ای بصر

خلد برین را ثمر ای رمضان مرحبا مرای رمضان مرحبا

چون بتو آرم پناہ وارہم از ہر گناہ شاہ شود ہر گدا

عید بود ہر پگاہ ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

انجم عرش عظیم قول خدائی کریم رونق باب حطیم

زینت در یتیم ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

ماہ تو ابروئے یار شام تو مشک تتار صبح تو روی نگار

جملہ جہان انتظار ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

ایشبِ معراج ما از تو جہان را ضیا رخ حنفی را نما

مژدہ دہد جا بجا ای رمضان مرحبا ای رمضان مرحبا

در مدح حضرت سلطان نقشبند صاحب رحمۃ اللہ

جان فدا سازم بخاک آستانِ نقشبند
سر نہم بر خاکپائی طالبانِ نقشبند

گر دلے بے چارہ از زنگارِ عصیان تیر شد
یک صفا گردد بجز صیقل گرانِ نقشبند

ہر کہ شد مردود در راہِ او شود مردودِ حق
ہم غضب سازد خدا بر منکرانِ نقشبند

معجز موسیٰ و عیسیٰ ہر دو بگذشتہ کنون
روشنی دین ببین از سالکانِ نقشبند

گر بخواہی تا رسی بر منزلِ مقصود خود
کن سفر از صدق دل با کاروانِ نقشبند

اشک شان باران رحمت حلقۂ شان کان فیض
گرچہ سازند انجمن صاحبدلانِ نقشبند

یک نظر سازد شود مس وجودم کیمیا
صاحب عز و علا آن نکتہ دانِ نقشبند

لطف شد بر تو عطا چون آمدی در سلسلہ
تا ابد باشی مگر از مخلصانِ نقشبند

فخر کن بر بادشاہان جہان ای حنفیا
گر بدل سازی تو خود را صادقانِ نقشبند

جواب مولوی عطا محمد

ای صبا گویم بیان گردی مگر جلد یردان — این پیام مخلصان در دیرهٔ رتبه رسان

سوی عطا محمد روی با صدق استاده شوی — اول سلامم را دهی گوئی که ای شیرین زبان

آفرین بر شوق تو صد آفرین بر صدق تو — بلبل باغ کمالے طوطئ رنگین لسان

مخلصی در راه حق صادق براه نقشبند — نغز گفتاری عجب ای دلبر شیرین زبان

از کلامت بسکه تیزئ خیالت شد ظهور — اندرون سینه داری گنج بے پایان نهان

گفتگو بشنیدم و مشتاق دیدارت شدم — از خیال خام خود نامت نهادم در فشان

صبح و شام ای حنفیا از حق همین درخواست کن — تا دم سکرات جنباند بیاد خود زبان

غزل حنفی صاحب

یارب آن مہ بُرخ نقاب انداخت
عالمی را در اضطراب انداخت

در تکلم دہن بخندہ کشود
شعلہ در جان شیخ و شاب انداخت

از سر ناز کردہ چین بہ جبین
نمک اندر دلِ کباب انداخت

چونکہ زلفین خود بشانہ کشود
بہرِ صید دلم طناب انداخت

از تجلائی چہرۂ پر نور
غرق اندر تن گلاب انداخت

شد جہانے بوصف او مشغول
عاشقان را درین حساب انداخت

با نگاہِ دو چشم پر تاثیر
فکر حنفی با آن جناب انداخت

رباعی غزل کرده شد

لعب لعل تو شکر میفروشد — سیاه زُلف تو عنبر میفروشد

بدوکان دای چشمت نشارم — که تیغ تیز خنجر میفروشد

چو دیدم حقهٔ تنگ دهانت — عقیق و لعل و گوهر میفروشد

ببازارِ فراقت ایندل زار — شرار و شعله اخگر میفروشد

بصدر سینهات هر کس که جایافت — چه شانو شوکت و فر میفروشد

ببازارت خرامد گر خریدار — درانجا جان و تن سر میفروشد

بنزد رتبه شاهیت عاشق — نه کے دارا سکندر میفروشد

گدائی آستانِ بارگاهت — قرار و صبر بے زر میفروشد

چه می نالی تو حینفی از جفایش — اداؤ ناز اکثر منفرُشد

در جواب ہلالی صاحب رحمہ اللہ

من کے توانم ایشہا در رہگذر بینم ترا
خواہم بہ شخت معدلت بازیب فرمینم ترا

من خوار زار و ابترم افتادہ چون کلب درم
گر پا نہی تو بر سرم من تاج نیسرینم ترا

با یک نگاہت ای نگار نے صبر ماندہ بیقرار
جان ساختم بر تو نثار در ہر نظر بینم ترا

گفتی بیایم آنچنان محشر کنم بر عاشقان
در انتظام ہر زمان تا جلوہ گر بینم ترا

از تیغ بجرت یسلم قربان تیغت قاتلم
ہم زندگی خواہد دلم بار دگر بینم ترا

چشمت کشای نازنین حالے تباہِ ما ببین
دشمن گرفت روئے زمین من با ظفر بینم ترا

حنفی دمِ میلاد تو مقبول شد فریاد تو
چون شد ہلال استاد تو صاحب ہنر بینم ترا

غزل

سوختم ای دوستان از درد هجران کسی — نیست طاقت تا رسد دستم بدامان کسی

میکند فریاد ناله ایندلے پر حسرتم — جُهد سازیدش که تا باشد بفرمان کسی

دمبدم چون طفل نادان شور واویلا کُند — یک نظر ناگه اگر بپسندد بخشنمان کسی

روز شب ای دوستان خوانم به پیشش چون خطیب — هر گدایی کے رسد بر شوکتِ و شان کسی

گویدم ای ناصحا طاقت نخواهد لاجرم — مرد این ره سر نهد در بند زندان کسی

گفتمش چندین گدایان و شاهانِ جهان — قتل گشته بیعدد گشتند قربان کسی

هر زمان ای حنفیا از صد قدل درخواست کن — تا رسد سنت دهد گردی تو دربان کسی

در این غزل مصرعهٔ اول از حنفی
مصرعهٔ ثانی از شاهد

آتشِ هجران بجانم جا گرفت — سوخت جانم شعله سر تا پا گرفت

آنچنانم سوخت کز سوز درون — دود آهی من ثریا را گرفت

یا الٰہی تا بکی کارم چنین — شش جهت از نالهٔ ام غوغا گرفت

از کرم بر اتشم آب فشان — وین حرارت طبع را سودا گرفت

اخترم از برج ناکامی برار — دامنت دستِ امیدِ ما گرفت

چند می نالی تو حنفی در کفس — شاهدِ گل پرده از رخ وا گرفت

بخواهشِ میر سمند خان گفته شد

به کمند زلف جانان دل مبتلا نشسته — بدلاوریش نازم بصف بلا نشسته

بنگر بشاه هندی که بصد ره جنبش — بچه حشمت و چه شوکت سر کربلا نشسته

بفریب دین ایمان بکمین گاه ابرو — حرز را دو شوخ رهزن سر برملا نشسته

رخ هم چوں ماه تابان خط مشک ساش بینی — چه سپاه فوج زنگی بسرِ طلا نشسته

بروای رقیب بدخو تو عبث خیالداری — بامید وصلِ حنفی سر بے کلاه نشسته

غزل حنفی

یارب چگویم غم با طبیبان — دوری گزیدند از من قریبان

دل گشت رنجور چشم از فرح دور — از هجر دل بر فخرِ رقیبان

در دور گردون در صنع بیچون — بجون خود ندیدم خوار و فریشان

مهجور هر دم دایم پر از غم — یارب نسازی کس را این بدلیسان

آئیم به گلذار گر دو همه خار — مقسوم این است نازم باین شان

در صبح بیگاه نالم بدرگاه — در روز محشر خیزم بایمان

حنفی بکن غم از درد بجید — گو احمد او را شفیع خوان

غزل حنفی

قتل شده ز غمزه ات یکدو سه چهار پنج شش
زنده شده ز خنده ات یکدو سه چهار پنج و شش

بسته دلم بمُوئتو نعره زنم بکوی تو
مَن نه فدائے بر و تیو یکدو سه چهار پنج و شش

ای بُت خوشخرام من نوش بکن ز جام من
بوسه بده به کام من یک دو سه چهار پنج و شش

ظلم مکن ستمگرا وز درِ معدلت درا
وعدهٔ وصل ده مرا یک دو سه چهار پنج و شش

ای حنفی مکن خروش ہا ر الم ببر بدوش
ساغر صبر را بنوش یک دو سه چهار پنج و شش

غزل حنفی

یارب آن ماه دل افروز ز کاشانهٔ کیست — آن پریرو بکه را مست و بیگانه کیست

روز شب مست و مخمور سراپا آزاد — ز کدام میکده و مست ز پیمانه کیست

چین بر ابرو زده هم تیغ جفا در دستش — باد حق یاور او قاتل و مردانه کیست

نیم بسمل شده از غمزه نازش خلقی — گوهر گنج تمنا در یک دانهٔ کیست

گاه در صومعه منزل کند و گه در دیر — ز کدام مذهب و ملت و ز بت خانه کیست

آه سرد از دل پر درد کشیدم پیشش — تا بداند ز دل غمزده افسانه کیست

گفت حنفی گذر از کثرت وحدت بنگر — تا مرا دانی این کیست و از خانه کیست

غزل حنفی

ای فلک تا بکی از درد خرابم سازی
چند در نار ستم خوار کبابم سازی
گاه تیغش بدهی در کف و گوئی که بزن
گاه در بنده نوازیش جنابم سازی
هر دم هر لحظه و هر روز بزنگی بدلست
اینقدر تا بکی همدرد حبابم سازی
باز امروز بباب غضب موزون است
حشمتش دادی و کمتر ز ترابم سازی
حنفیا جان بده و ناله مکن از ستمش .
چند گوئی که فلک خوار و خرابم سازی

غزل حنفی

برسید ای عزیزان نگرید درد جانرا — بعلاج حال زارم طلبید نبض دان را

بادب روید سویش برسید تا بکویش — به کمال گفتگویش بکشید مهربان را

بهزار عجز زاری بزبان دل فگاری — به فسون ناله داری بکنید این بیان را

بسرم اگر نیاید بشفا دلش نخواهد — پس مرا برید شاید که ببوسم آستان را

بدرش جبین بمالم نشد ار باد وصالم — ز فراق هجر نالم بکنم وداع روان را

چو شود بیرون روانم ببرید لحم جانم — شکنید استخوانم بدرش دهید سگان را

پس ازان بماتم جان بکنید نوحه زین سان — ز همه سوار میدان حنفی ببرد عنان را

در جواب مراسلهٔ میر اورنگ شاه

ای ز حسن تو فزوده در همه اورنگ زنگ
صیقل مهرت ربود از چشم دشمن زنگ زنگ

آن رقیب سگ صفت را دور کن از درگهت
هر زمان می آیدم از دیدن او ننگ ننگ

دایمان آن روسیه را از خدا هم چنین
مثل گندم خورد گردد در میان سنگ سنگ

گرچه دورم از حضورت سخت معذورم شها
از قضا گر دیدنا گه تو سن مالنگ لنگ

هر قدر قرآن بخواندم من نرستم از فراق
دل همی گوید روانه اشو بسوی گنگ گنگ

دوش در خواب آمد و گفتا تو کل این چنین
حنفیا تا چند میسازید راتنگ تنگ

در تتبع میرزا احمد علی

ترک من تاج افسری دارد — فخر بر ماه و مشتری دارد

در جهان هر چه خوب رو یانند — بر سر جمله مهتری دارد

هم چو هاله بگرد ماه رخش — مسطر از خطِ عنبری دارد

حور و علمان بوصفِ خال و خطت — کی مجالِ که همسری دارد

صنما این دو چشم خون خوارت — سوی صبلا در رهبری دارد

کن حذر از رقیب بد کردار — رسم و عادات آذری دارد

حفیا گفت او در فشان احمد — بُت من عزم دلبری دارد

مصرعه اول از

مُلا ابراهیم وثانی منکلام حنفی

خندهٔ شیرین تو هوش ربُود از سرم — طاقتِ من تاق شد بهر خدا کن کرم

ناوک مژگان تو خانهٔ دل رخنه کرد — بُرد متاع خِرد کرد بجانم سِتم

شعلهٔ هجران تو خرمن صبرم بسوخت — ظلم و جفا اینقدر کے سزد از تو صنم

فرقت تو رخنمود درد بجانم فزود — بر سببی پرسشم رنجه بفرما قدم

ایفلک دون نواز رحم بحالم بساز — کان صنم جان گداز زود رسد در برم

گفته کامی عجب ساخت مرا پُر طرب — آه فغان انزمان جوش بزد از دلم

ای حنفی تا بکی ناله زنی هم چونی — نوش بکن جام می تا شوی آزاد غم

مطابق

غزل

جایی صاحب رحمہ اللہ

فتنۂ روز جزا را نگرید — در کفش تیغ قضا را نگرید

برقع بر رخ فکند از سر ناز — پردہ پوشی و حیا را نگرید

نیم بسمل فتادہ در کویش — بر من این سخت سزا را نگرید

کی رساند ز وصل او مژدہ — قاصد باد صبا را نگرید

بر درش نالہ زن شدہ چنگے — حالت زار گدا را نگرید

حسب فرمایش میر احمد خان محمد شہی گفتہ شد

دیشب ز لطفِ کردگار من آمدم در پیش یار
دیدم کہ خفتہ برقرار دانستم و در مخمور ہے

آہستہ رفتم بر سرش لب را نہادم بر لبش
بوسہ گرفتم از رخش گفتا کہ پکڑو چور ہے

چون گشت آوازش بلند آمد مرا این ناپسند
مردم ز ہر سو آمدند گفتند کیا شر شور ہے

آن پاسبان سگ لعین آمد برابر و کردہ چنین
خنجر کشید و گفت این اب جائے تیرا گور ہے

چون خوب سویم دید یار بشناخت حیلے را نکار
گفتا چہ کردی دلفگار گفتم فلک کا دور ہے

در جواب غزل کدام دوستی که از معشوق خود تکلیف بود

در راه عشق سوز نباید گریستن — از صبر جامه دوز نباید گریستن

در راه عشق صبر و تحمل بباید ت — از دیدن رقیب نباید گریستن

از نام و ننگ بگذر در راه عشق کوش — با فخر نام ننگ نباید گریستن

گر بزدلی بمنزل مقصود کے رسی — چون شیر شرزه باش نباید گریستن

ناز و ادا و غمزه بود رسم مهوشان — هر لحظه بر کرشمه نباید گریستن

بیمار عشق را بود از خون دل غذا — بر دوش بار درد نباید گریستن

ای حنفیا بیار و فادار شو فدا — بر نان هر گدا نباید گریستن

در حق اسم معشوق که اول ج آخرش بود

حرف جیم از تنم ربوده روان — نه زمن برده دل ز جمله جهان

جیم شد جلوه از جمال رخش — نون شد پرده ساختش پنهان

جیم بگشاد جعد مشکینش — نون چون حقه کرده بوش نهان

جیم جا داد الفتش در دل — نون نشتر شد و کشید از جان

جیم گوید که سر فدا سازش — نون گوید نسازی ای نادان

جیم گفتا ازین هوس بگذر — دل اوست سخت چون سندان

با چنین بی مروت تا کی — میکشی سختیی و شوی نالان

نون گفتا که ای جفا دیده — دست بردار این دعا بر خوان

هر نفس هر زمان و هر ساعت — ساز این لفظ را تو در زبان

یا الهی دلش چو موم کنی — تا شود وصل و بینمش احسان

جیم گفتا که جان بده حنیفی — نون گفتا که زر ز دست افشان

نعت سرور عالم در جواب صلۂ سلام

سعدی صاحب علیہ الرحمتہ

السلام ای محرمِ اسرار حق — السلام ای منزلت بامِ فلک

السلام ای تاج لولاکت بسر — السلام ای بی رامانزاده بر

السلام ای کوئیتو خُلدِ برین — السلام دربان تو روحُ الامین

السلام از رئیتو پیدا جهان — السلام ای عالم راز نهان

السلام امر تو فرمانِ خدا — السلام ای انبیا را پیشوا

السلام ای لامکان معراج تو — السلام ای اولیا محتاج تو

السلام ای صاحبِ عز و کمال — السلام ای عاشقِ تو ذوالجلال

السلام ای شافع کل عاصیان — السلام ای نیک خواهِ هر بدان

السلام اسم شریفت نقشدل — السلام از روی پاکت مه خجل

السلام ای سرور سرداردین — السلام ابرت محراب یقین

السلام ای دستدار مؤمنان — السلام ای دستگیر دو جهان

السلام عرش برینت بارگاه — السلام ایدر گهت دارالپناه

السلام از همت بلغ العلیٰ — السلام از نور تو کشف الدجیٰ

السلام ای دادخواه را دادگر — السلام ای نخل رحمت را ثمر

السلام استاذ علم من لدن — السلام از حب تو گردید کن

السلام ای روح پاکت اولین — السلام آمد ظهورت آخرین

السلام ای دُرّ بحر معرفت — السلام ای فیضِ تو هر شش جهت

السلام ای رهبر میدانِ حشر — السلام ای اے افسر میدان نشر

السلام از معجزت شق شد قمر — السلام آمد گواه نخل تمر

السلام پیغمبر آخر زمان — السلام ای فخر جمله اُمتان

السلام ای شاه شاهان السلام — السلام ای تاجدار ت غلام

السلام فرمان برِ تو جبرائیل — السلام ای پای بوست میکائیل

السلام ای خادمِ تو اسرافیل — السلام ای چاکرِ تو عزرائیل

السلام ای یار غارت شد صدیق — السلام عمر رضہ بهر رازت رفیق

السلام عثمان رضہ غم خوارِ تو بود — السلام حیدر رسپه دارِ تو بود

السلام آمد حسن رضہ نور البصیر — السلام آمد حسین رضہ تاج سیر

السلام ای حمزہ رضہ عم پاک تو — السلام ای اهل دین مشتاق تو

هر زمان بادا ز زبانم جلوه گر — با ثنایت ایشه والا گهر

روز شب از مادر و دِ بیعدد — بر تو هم بر اهل اصحابت رسد

صد سلام از ما بامید جواب — کز لب شیرینت آید ای جناب

یا حبیب الله بفریادم برس — دست حسرت میزنم یم چون مگس

یا رسول الله جان بر لب رسید — اندرون سینه خارِ غم خلید

یا نبی الله بدرگاهت بخوان — از غم دو نیای دونم وارهان

جز تو دیگر نیستم جای امید — از عذاب گور لرزانم چو بید

بر درت آورده ام بار گناه — عذر من پذیر عفو من بخواه

درد من از حد گذشت ای سید ا — هست در دست تو داروی شفا

از کرم بر زخم من نه مرهمی — تا خلاصی یابم از هر ماتمی

سر بر هنه بر در تو سائلم — از کرم سازی تو حل مشکلم

ده تسلای مرا بنده نواز — زانکه هستی بیکسان را کارساز

از گناهی خود پشیمان آمدم — چشم تر حال پریشان آمدم

اندرا نوتیکه جان از تن پرد — دستگیری ایشها از تو سزد

سید افریاد حنیفی راشنو — هر زمان در سینه دارد درد نو

ترجیع بند در جواب شہید کہ از مدینہ منورہ واپس شدہ الوداع گفتہ بود التجا گفتم

التجا ای رازدارِ کبریا — التجا ای پیشوائے انبیا
التجا ای تاجدارِ اولیا — التجا ای درگہت دارُالبنا
یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

التجا ای بادشاہِ بی ریا — التجا ای وارثِ ہر بینوا
التجا ای مالکِ روزِ جزا — التجا دارم شنو فریادِ ما
یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

التجا ماہِ عرب شاہِ عجم — التجا ائے سیدِ خیرالامم
التجا ای مسند آرائے کرم — التجا ای اسم تو تاجِ سرم
یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

التجا ای وزیرِ بحرِ معرفت — التجا ای باب شہرِ معرفت

التجا کحلِ بصر خاکِ درت — التجا زیبِ سرِ تاجِ سرت

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

التجا ای شاہ اورنگِ خلیل — التجا ای محرمِ ربِ جلیل

التجا ای تشنگانرا سلسبیل — التجا دارم شدم خوار و ذلیل

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

وصل میخواہم مگر دان ناامید — نامۂ من شد سیاہ گردان سفید

از عذاب گور لرزانم چو بید — چشم دارم تا رسد بر من نوید

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

وصل خواہم سر بر ہنہ سائلم — حل شود از درگہت ہر مشکلم

از ازل بر آستانت مائلم — شرمسارم برگناہان قائلم

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم زخاکِ آستان

بر درت گریم چو ابرِ نو بہار — دست خود در حلقہ سازم استوار

نیستم دیگر پناہ ایں شہر یار — نفس شیطان کرد ما را خوار زار

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم ز خاک آستان

رحم کن بر حال زارم ای حبیب — درد ما را نیست جز تو کس طبیب

روسیاہم پر گناہم بد نصیب — وا رہانم بر درت گردان قریب

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم ز خاک آستان

سوختم از درد ہجرانِ دراز — عرضدارم بشنو ائی بندہ نواز

چونکہ ہستی بیکسیا ہز چارہ ساز — زود گردانم بوصلت سرفراز

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرفِ یابم ز خاک آستان

در گذر از فعل زشتم ا بنگار — کن نگہ بر حال زارِ خاکسار

گشتہ حنفی در فراقت بیقرار — تا کند بر درگہے تو جان نثار

یا نبی اللہ بدرگاہت بخوان — تا شرف یابم ز خاک آستان

بعد از متفرق غزلیات مسدس ها و مخمس ها وغیره

بتصنیف مزین شدند مسدس نعتیه

ای عزیزان ز زبانم شنوید این کلمات — که بیابم ز جهنم چو بدین کلمه نجات

هر که از دل شنود باد بر آنکس برکات — روز و شب ورد بسازم بزبان این ابیات

چون اجل کرد بجان و بدن من حرکات — گویم آن لحظ برخسار محمد صلوات

چون ابو بکر رض مشرف شد در یاری او — کرد عمر رض بدل و جان همه غمخواری او

بود عثمان رض به جهان لایق دلداری او — گشت مشکور علی رض کرد وفاداری او

چون اجل کرد بجان بدن من حرکات — گویم آن لحظ بران چهار شهنشاه صلوات

فاطمه بین به جهان رنج و محن چندان دید — هیچگه آه ازان رنج و محنت نکشید

حق ازان مرتبه اش بهر شفاعت بخشید — مژده باد اکه برای غم ما گشت پدید

چون اجل کرد بجان دیدن من حرکات — گویم آن لحظ به خاتونه جنت صلوات

بین حسن رضؓ را برائ طلب حق جانداد
هم حسینؓ بر سر این راه سر خود بنهاد

تا بہ محشر بسر دشمنشان لعنت باد
حیف باد اکہ در این دہر بگردم دلشاد

چون اجل کرد بجان و بدن من حرکات
گویم ان لحظہ بران ہر دو مکرم صلوات

یا الٰہی تو نگہدار ز شر شیطان
رو دار دھر بعقبہ حنفی با یمان

بہر این راہ دگر ہیچ ندارم سامان
بدم تنزع ہمین ورد بسازم بزبان

چون اجل کرد بجان و بدن من حرکات
گویم ان لحظہ بران ہر دو مکرم صلوات

مخمس بر غزل خود

آه و فغان من چو هویدا ست چون جرس — از دست سر نفس زنم ناله هر نفس
کرده مرا چو مرغ هوا بند در قفس — بر سر زنم ز شرم گهنه دست چون مگس
یا سید ابداد من جانگداز رس

اول ز فعلهای بدم شرمسار ساخت — آخر ز کردهای خودم نابکار ساخت
از عقل ناقسم به ره راست خار ساخت — کرده چنان به من که مبادا بهیچکس
یا سید ابداد من جانگداز رس

یا مصطفی برای خدا کن مدد مرا — بینم بنامه بمن ناسزا سزد
در وقت کار نیک ز من عقل میپرد — در وادی گناه لبسی رانده ام فرس
یا سید ابداد من جانگداز رس

یا مجتبی بگو که بجز تو کجا روم — دانم ترا شفیع بدگر لاف چون زنم

بشنو فغان من و همه دست بر سرم دارم بدل امید ازان میکنم هوس

یا سیدا بداد من جانگداز رس

در شام و صبحگاه حنفی ایند دعا بخوان هر دم بگو همیس شود ورد بر زبان

ایشافع دو کون ازین آفتم رمان بر درگهت سمان که کنم زین خیال بس

یا سیدا بداد من جانگداز رس

مخمس بر آیت قرآن شریف تصنیف شد

دوش قیل و قال میکردم بنفس پر فطور — گفتمش ای بوالهوس تا چند مانی در غرور

بار عصیان بس گرانست طی کنی چون راه دور — ناگهان این مژده را بشنیدم و آمد سرور

لا تقنطو من الرحمت الله انه هو الغفور

دل تسلا داد لیکن گفتگو کردم طویل — گفتمش دیگر تسلی بخش هستم بس ذلیل

کار عصیانم کیشر و زاد طاعاتم قلیل — گفت این مژده خود از غفا آورد جبرائیل

لا تقنطو من الرحمت الله انه هو الغفور

باز پرسیدم که چون داری ازین مژده خبر — شرح با من کن که تا باشد مرا هم تاج سر

گفت با من ای پسر تا چند باشی بیخبر — بارها این قول بشنیدم من از خیر البشر

لا تقنطو من الرحمت الله انه هو الغفور

گفتمش اینقول دانم حجتے باید برین — تا نکه این حجت به بیند بیرکی سازد یقین

هم مرا باشد بدل این لفظ چون نقش نگین　　گفت چشمت وا کن و در سورت قرآن ببین

لا تقنطو من الرحمت اللہ انہ ہو الغفور

حنفیا تا چند میپرسی تو از کار عمل　　تا بکے از رد گے تا چند میبازی مثل

روز محشر گیر این سی جزو قرآن در بغل　　پیش از پرسیدن این آیات میخوان بیخلل

لا تقنطو من الرحمتِ اللہ انہ ہو الغفور

مخمس حنفی بر غزل حافظ صاحب علیہ الرحمۃ

منم کہ قصد چمن کردہ ام بگل چیدن — منم کہ شغل من آمد بگلرخان دیدن
منم کہ مذہبم آمد شراب نوشیدن — منم کہ شہرہ شہرم بعشق ورزیدن
منم کہ دیدہ نیالودہ ام ببد دیدن

اگر بہ بت کدام جا کنند خوش باشیم — اگر میکدہ ماوا کنند خوشباشیم
اگر بطعنہ زبان وا کنند خوشباشیم — وناکسینم وملامت کشیم خوشباشیم
کہ در طریقت ما کافریست رنجیدن

شبی بصدق بخواندم تحیت وصلوات — کہ تا بہ بینم رخسار آنستودہ صفات
شدم مشرف بر آستان بابرکات — بہ نیکدل گفتم کہ چیست راہ نجات
بخواست جام مئی وگفت راز پوشیدن

دلا گریز از ین داستان وزین مجلس — کہ غافلند ہمہ ساکنان این مجلس

بخواہ نجات زسود و زیانِ این مجلس　　عنان بمیکدہ خواہیم تافت ازین مجلس

کہ وعظِ بی عملان واجب ست نشنیدن

اگرچہ پرسیی ازین سر سلیل قالم چیست　　خیال روز شب و فال ماہ سالم چیست

بگوش دل شنوی گوئیت کہ حالم چیست　　مراد ما ز تماشای باغ عالم چیست

بدست مردم چشم از رخ تو گل چیدن

یقین بمہر و فائیتو عاشقم ورنہ　　یقین بنقطۂ نفس تو ناطبقم ورنہ

یقین چو کردہ ام بر صدق صادقم ورنہ　　برحمت سر زلف تو واثقم ورنہ

کشش چو نبود ز انسو چہ سود کوشیدن

چسان نمودہ طریقت بعشق طی حافظ　　چسان بمنزل مقصود بردہ پئے حافظ

بیا ببین حنفی کار کردۂ حافظ　　مبوس جز لب معشوق جام می حافظ

کہ دست زہد فروشان خطاست بوسیدن

مخمس بر غزل دیگر کسی

صبوحیان صبح و مسا خوانند با شوق این صدا — گویند با صدق و صفا تسبیح ہر شاہ و گدا

ہر جنس در فانے سرا دارند ہم این مدعا — دیروز در بوستان سرا ہمہ طوطیان خوش نوا

پڑھتے تھے نعتِ مصطفےٰ بلغ العلےٰ بکمالہٖ

دیدم بوستان جہان استادہ سرو و نورسے — آزاد از باد خزان ناز دہد کرخود بسی

از ذوق ذکرِ خوشنوا بردہ فرو سر نرگسی — اور قمریان بھی شوق سی گردن لگاطوق سی

کہتے تھے باہم ذوق سے کشف الدجیٰ بجمالہٖ

سوسن کشادہ ہمزبان در وصف شان ماہرو — جن و ملک شام و صبوح دارند باہم گفتگو

تعریف اخلاقش کنند در ہر مکان و کو بکو — اور بلبلیں بھی سو لبو تھے سنو گتین ہر گل کی لو

کرتے تھے پھر یہ گفتگو حسنت جمیع خصالہٖ

بنگر بناز شہی شق شد ز ایمایش مہی — حمدش نگوید گر کسی شاید کہ باشد گمرہی

حنفی تولا کن بہ او حاجت طلب زاندر گھے چڑیونکی سُنکپر چہچہی ہملوگ کیونکر چپ رہے

ہم کو بھی لازم ہے کہیں صلو علیہ والہ

مخمس من کلام حنفی بر غزل

حافظ صاحب علیه الرحمته

ماه من بهر وصال تو چه تزویر کنم — طاقتم نیست که از ظلم تو تقریر کنم

یا که بر شاه شهان عرض به تحریر کنم — صنما در غم عشق تو چه تدبیر کنم

تا بکی — در غم تو ناله و شب گیر کنم

نشوم یکسر مو از ره تو نافرمان — شاه من جان و دلم هر دو برایت قربان

دربدر گشتم و میخواهم از تو احسان — دل دیوانه از آنست که پذیرد درمان

مگر شش هم ز سر زلف تو زنجیر کنم

خون دل خوردم و یک ذره نگفتم حالات — استخوانم بشکستی چو بت لات منات

دائما بر سر من تازه برآید سکرات — آنچه در مدت هجر تو کشیدم هیهات

در دو صد نامه محالست که تحریر کنم

در دل غمزده ام از تو رسیده صد نیش　　چشمم از اشک فشانے شده از هر جا ریش

دل کند شکوه نیاید ز زبانم کم بیش　　با سر زلف تو مجموع پریشانے خویش

کو مجالے که یکایک همه تقریر کنم

زان سبب میکنم هر روز به جنسی رغبت　　هر زمان جلوه نمائی ز بهار کثرت

نیستم زاهد خود بین که ندانم وحدت　　رند یکرنگم با شاهد و می هم صحبت

نتوانم که دگر حیله و تزویر کنم

بُت من بین که عجب راز نهانم باشد　　ساختم حیله و آن راحت جانم باشد

گاه گاهیکه چنین میل روانم باشد　　ان زمان کار زوئی دیدن جانم باشد

در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنم

دارم امید که او باده ام از دست دهد　　هم چو جامی که گهی ساقی بدمست دهد

قسمتم یار شود طالعم از دست دهد　　گر بدانم که وصال تو بدین دست دهد

دین و دل را همه در بازم توفیر کنم

بروای باد صبا بر سر هر کوچه بگسوی — گل شگفت است بیا بلبل مستانه ببوی

موسم باده زدن آمده دل مستی جوئے — دور شو از برم ائی زاهد افسانه مگوئی

من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم

چند ترسانم از راه خطر ای واعظ — نیست یکرزه ز قول تو حذر ائی واعظ

بهر حنفی تو فشاندے چه گهر ای حافظ — نیست آمید صلاحی ز فساد ای حافظ

چونکه تقدیر چنین بود چه تدبیر کنم

مخمس بر غزل خواجہ حافظ علیہ الرحمۃ

مدتے شد کہ مرا جستجوی سوئے تو بود — سجدۂ صدق بہ محراب دو ابروئے تو بود

در ہمہ خلق بدیدم صفتِ خوئے تو بود — دوش در حلقۂ ما قصۂ گیسوئے تو بود

تا دلِ شب سخن از سلسلۂ موئے تو بود

شیخ زاہد ز عشق تو مفتون میگشت — زاہد خاص ز ہجر تو چو مجنون میگشت

رندِ قلاش ہم از درد تو محزون میگشت — دل کہ از ناوک مژگان تو در خون میگشت

باز مشتاق کمان خانۂ ابروئے تو بود

مرحبا پیک نیکو رکہ سلامی آورد — گویا بر تشنہ از دست تو جامی آورد

مژدہ ایدل کہ ز دلدار سلامی آورد — ہم عفی اللہ ز صبا کز تو پیامی آورد

ورنہ در کس نرسیدیم کہ در کوئے تو بود

روز اول کہ جہان نور ز عالم کن برداشت — فیکون گشت و قدم بر سر حکمش بگذاشت

جبرائیل آمد و نو تخم محبت میکاشت　　عالم از شور و شر عشق خبر بیچند اشت

فتنه انگیز جهان غمزهٔ جادو یتو بود

تا به بوستان جهان دیدهٔ خود بکشودم　　شور و فریاد ز مرغان چمن بشنیدم

سرو قدِ تو بگلذار خرامان دیدم　　من سرگشته هم از اهل سلامت بودم

دام را هم شکن طرهٔ هندو یتو بود

در ازل چون بسرشتند بآب گلِ من　　آنزمان کاشت ملک تخم وفا در دل من

حل شود از نظرِ مرحمت مشکلِ من　　بکشا بند قبا تا بکشاید دل من

که کشاد یکه مرا بوذر پهلوی تو بود

گاه گاهی ز سرِ لطف برانداز نظر　　والیه توست همه حور و ملک جن و بشر

حنفی خسته هم از درد فراقت ابتر　　بوفائیتو که از تربتِ حافظ بگذر

کز جهان میشد و در آرزوی رویتو بود

مخمس بر غزل خواجه حافظ

گرچه لطف ازلی مهر من ایجاد کند　　بُرج من سعد بگرداند و دلشاد کند

بختم ار یار شود طالعم امداد کند　　کلک مشکین تو روزیکه زما یاد کند

ببرد اجر دو صد بنده که آزاد کند

خوشخرامی بخرامت سر من باد فدا　　منتظر بر سر راه تو همه شاه و گدا

چون تو کس نیست دگر مژده رسانی بخدا　　قاصد حضرت سلمی که سلامت بادا

چه شود گر بسلامی دل ما شاد کند

روز و شب با غم و انده فراقم و مساز　　نیست فریادرس بُه که برم روئی نیاز

سائلم بر در پاک تو بصد سوز و گداز　　یارب اندر دل آن خسرو شیرین انداز

که برحمت گذر بر سر فرهاد کند

تا مرا در صف رندان فلک آورد شمرد　　این دل غمزده در دست فراق تو سپرد

قلعۂ ننگ و ناموس و حیا بر هم خورد حالیا عشوۂ عشق تو ز بنیاد م برد

تا دگر فکر چکمانه چه بنیاد کند

خانۂ سینۂ ذات آباد ز علم لدنیست با چنین گنج گر انمایه گدا همچو غنیست

گر بظاهر لقب پاک تو شاه مدنیست گوهر پاک تو از مدحتِ ما مستغنیست

دست مشاطه چه با حُسن خداداد کند

زهد کن دل که ازان آب حیاتت بدهند از غم و درد و اندوه و نجاتت بدهند

شادئ وصل صنم بهر فراقت بدهند امتحان کن که بسی گنج مرادت بدهند

گر خرابی چو مرا لطف تو آباد کند

ز زبانت حنفی روز و شب این ورد بساز یارب این خاکِ وجودم بمدینه انداز

ز گناه دارم و شاد بگردم ممتاز رهنبردیم به مقصود خود اندر شیراز

خورم آن روز که حافظ ره بغداد کند

مخمس بر غزل خواجه حافظ

بسته میان بکینم این چرخ بے مدارا — هر لحظه میفزآید اندوه در دمارا
فریاد و نالهٔ من بشنو تو اینگارا — دلمیر و زردستم صاحب دلان خدارا
دردا که راز پنهان خواهد شد اشکارا

غره مشو بدنیا خود را مساز مفتون — اندر فراق لیلی! باید شدن چو مجنون
با همت و شجاعت بر نفس آر شبخون — ده روز مهر گردون افسانهٔ است افسون
نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا

ایدل مکن صبوری هرگز بدرد مستیز — از وصل او مخور غم با هجر او بیامیز
بنگر چه میدهد آن هدهد سحر خیز — کشتی نشستگانیم ای باد شرط برخیز
باشد که باز بینم ان یار آشنا را

بشنید م این بشارت از قول شاه دلدل — خواهی اگر وصالش شود دور از تغافل

امروز در گلستان آمد صدا ز هر گل　　در حلقهٔ گل و مل خوشخوانند دوش بلبل

هاتِ الصبوح حیّی یا ایها السکارا

جان را فدا بسازم بینم اگر خرامت　　هستند نیک اختر آنکس که گشت رامت

بکشائے چشم رحمت محبوب سرو قامت　　الصاحب کرامت شکر السلامت

روزی تفقدِ کن درویش بینوا را

چون خوب فکر سازی بیهوده عمر صرف است　　از عقل ناقصِ ما در راه چاه ژرف است

ورنه اُمور دنیا با دلیست تا که برف است　　آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است

با دوستان مروت با دوشمنان مدارا

ما را ز روز اول رندی خطاب دادند　　دیدند در خورِ ما این نام را نهادند

از هر طرف برویم باب المنع گشادند　　در کوئی نیکنامی ما را گذر ندادند

گر تو نمی پسندی تغییر ده قضا را

تا چند باشی ای دل خوار و خراب مضطر — اندر بهار کثرت وحدت نموده مظهر

تا کے بخواب غفلت برخیز ای ستمگر — آیینهٔ سکندر جامی جم است بنگر

تا بر تو عرضه دارد احوال ملک دارا

باشد کسی بیاران این مژده را رساند — بر عاشق محمد یک ذره غم نماند

شافع شود به محشر از ناروا رهاند — گر مطرب حریفان این پارسی بخواند

در رقص حالت آرد پیران پارسا را

افسوس کشتیٔ ما در بحر جاهلی ماند — هر کس خیال باطل اندر دماغ بنشاند

هر بوالهوس چه داند حافظ که بزر بازاند — آن تلخ وش که صوفی ام الخبائثش خواند

اشهی لنا و احلی من قبلة العذارا

جانان مشو تو غمگین از این بلند و پستی — بنگر بپادشاهان هرگز نماند هستی

میبایدت توکل در راه نیک چستی — هنگام تنگدستی در عیش کوش مستی

کین کیمیائی هستی قارون کند گدا را

یک لحظه خاطر ما از درد غم نیاسود دیشب بشارتم داد زین قسم صاحب جود

حنفی مکن شکایت مقسوم تو چنین بود حافظ به خود نپوشید این خرقه می آلود

ای شیخ پاکدامن معذور دار ما را

مخمس بر غزل خواجہ قطب الدین بختیار کاکی

رحمت اللہ علیہ

گفتم کہ در طریق وفایت سفر کنم — نخلے مراد خویش بسی پُر ثمر کنم

دل گفت من نیایم وزین رہ حذر کنم — خواہم کہ ملک دل ہمہ زیر و زبر کنم

تا در رہ وصال تو پا را ز سر کنم

تیریکہ در دلم بنشست از کمانِ تو — تن ہم خبر نگشتہ ز راز نہانِ تو

ایدلرُ باقسم بشر فناک جانِ تو — بگداختم ز ہجر چو موئی میان تو

شاید کہ دست با تو دمی در کمر کنم

شب خون ز دست لشکر ہجر تو ناگہان — بر باد ساخت قلعۂ ناموس و خانمان

این نیست در خورِ تو ستم ایشہی جہان — در آزوئی مقدمت ائی آرزوی جان

شبہا بدرد محنت خواری بسر کنم

چشمت ز بهر صید دلان سخت ساحرست — لیکن ز فعل بد ز ملک بلکه طاهرست

شاید دلم ز سستی خود سخت قاصرست — آب حیات در لب لعل تو ظاهرست

جان میدهم بیا که لب خیش تر کنم

در هر رگم رسد اگر از نشتر تو نیش — جانم فدائیتو و بگویم هنوز بیش

ترک وفائیتو نکنم گر دلست ریش — پنهان از انشدم بدل دردمند خیش

شاید که حرف دفتر عشقت زبر کنم

رحمت بر آن بیاد تو شب را سحر کند — هم یاد غیر راز دل خود بدر کند

هر کس که خواست عشق تو آن ترک سر کند — گر دیده سوی غیر تو یکره نظر کند

فی الحال دیده راز سر خیش بر کنم

بنگر تو حنفیا که چه خوش گفت دوست راز — بشنو نصیحتش و تو هم غیر او مساز

چون چرا مکن و مگو قصهٔ دراز — گفتی که قطب الدین بکسی غیر من مناز

گر جان بود ز بهر تو قطع نظر کنم

مخمس شکر آمیز اردو

دلا تا چند آزاری ازین دنیائے پرخواری — مجو از کس وفاداری نماند ایام دلداری

چرا در فکر انیکاری ازین معنی خبرداری — نیاروں مین رہی یاری نہ دوستوں مین وفاداری

محبت اڑ گئی ساری عجائب دور آیا ہے

کنی شور و فغان ہر دم ہمیشہ از تو پر دردم — بسی ساعت بسر بردم کہ گشتہ رنگ زرد

بمن گویند ہر مردم کہ امید عبث داری — نیارو نمین رہی یاری ندوستو نمین وفاداری

محبت اڑ گئی ساری عجائب دور آیا ہے

بیا ایدل تو با تدبیر مصالح کن نصیحت گیر — دراین منزل مکن تاخیر قناعت پیشہ را بہتر

بلطف حق امید گیر بمن صبح و مسا زاری — نیارو نمین رہی یاری ندوستو نمین وفاداری

محبت اڑ گئی ساری عجائب دور آیا ہے

ازین فہم غلط بگذر ہمین سودا بنہ از سر — در این دوران مجو دلبر نہ بینی با وفا اکثر

چو عقل خود کنی رہبر یقین اینگفتہ پنداری — نیارو نمین رہی یاری ندوستو نمین وفاداری

محبت اڑ گئی ساری عجائب دور آیا ہی

مبین حیفی براز کس زراہ دوستی کن بس — چرا حسرت خوری زین پس ہمنزلگاہ صبرت رس

کنی امید پیش پس وولے باخود جفا کاری — نیارو نمین رہی یاری ندوستو نمین وفاداری

محبت اڑ گئی ساری عجائب دور آیا ہی

مخمس حنفی در جواب نجیب بر تصدیق حقیری

چه ناله هست ترا از سپهر ای دلتنگ — چرا بشیشهٔ امید کس زنی تو سنگ

مگر ز شکوهٔ اعمال خویش کردی ننگ — ببین کلام بلندش چو بوستان صد رنگ

یقین شد هست مرا بوده او زبانه زنگ

باین دماغ بلندت چنین شدی مغرور — زنی بهر کس تو نیش جور چون زنبور

اگر چو سام و نریمان گشتی پر زور — مگر تو منزلگاهت نیمشماری گور

یقین شد است مرا بوده او زبانه زنگ

بلی تو لطف علیؓ را مدد کنی بر تن — خبر نداری کو هست جد و امجد من

بروز حشر خلاصم کند ز رنج و محن — بطور پند بگویم ترا که لاف مزن

یقین شد است مرا بوده او زبانه زنگ

چو حق بکس بکند لطف خویش را امداد — چه حاجت است بمکتب رود کند استاد

بتیرہ عقل چرا کردہ دلت راشاد　　گذر زخام خیال و کلام بی بنیاد

یقین شد مست مرا بودہ اورزبانہ زنگ

بروز غم حنفی ہم چو مرد باید بود　　بہ پیش حق زصفا صدق کن رکوع و سجود

بخون نجیب بیجا سخن ندارد سود　　حقیر پیش حریفان کمال خود بنمود

یقین شداست مرا بودہ اورزبانہ زنگ

مربع نعتیہ

میکنم فریاد نالہ ہر دم از نفس شریر
از فریب چرخ بیدین کردہ در دامم اسیر

بشنو این افغان توحہ از کرم عذرم پذیر
یا محمد مصطفیٰ دستِ من درماندہ گیر

بردہ از دستم عنان و ساخت در کارم خلل
شو تو شافع بہر من پیش خدائے عزوجل

نیست دیگر طاقتم کردہ مرا خوار و حقیر
یا محمد مصطفیٰ دست من درماندہ گیر

چشم رحمت برکشا بر حالت زارم ببین
زنگ زدواہ سرد و نفس شیطان در کمین

ای قریشی ہاشمی دیگر نمیدانم نظیر
یا محمد مصطفیٰ دست من درماندہ گیر

آمدم سائل بدرگاہت مگردان ناامید
گوش بر آوازدارم تا رسد بر من نوید

ہست فیض عام تو ردشن ترا زبدر منیر
یا محمد مصطفیٰ دست من درماندہ گیر

دایما این لفظ بر دل گشتہ حنیفے را سبق
روز محشر چون شود با من درآ نمیدان حق

زاد طاعاتم قلیل و کار عصیانم کثیر
یا محمد مصطفیٰ دست من درماندہ گیر

همراه محبوبی دعدهٔ ملاقات بود از قضا غیر حاضر شدم این مصرعه نوشته و فرستاد

عهد نابسته ازان به که به بندی نه نشینی

ماه من بیمت هر روز من چنین بجبینی — بار رقیبان سیه کار تو هر دم بنشینی

از قضا نقطهٔ از سهو از این بنده به بینی — باز گوئی که چرا عهد به بندی نه نشینی

هر دم از ناز یکی عطبع تو یابم رنجی — گاه از وصل باین بنده بخشی گنجی

تند خوئی مکن ای دوست بزرمی سنجی — باز گوئی که چرا عهد به بندی نه نشینی

هر دم از ناز یکی عطبع تو یابم رنجی — گاه از وصل باین بنده بخشی گنجی

تند خوئی مکن ای دوست بزرمی سنجی — باز گوئی که چرا عهد به بندی نه نشینی

هر دم از جور زمانه چو بیابی سببی — ره گذر افتد از انکار به مطلب طلبی

این تلفظ ز وفادار نباید بلبی — باز گوئی که چرا عهد به بندی نه نشینی

من ندانم که ازین دور فلک چو نبریم — خاص در راه وفائیتو سر خود بنهم

روز شب بہر وصال تو بہر سو بدوم — باز گوئی کہ چرا عہد بندی نہ نشینی

دلبا از سر تبغت بہلا کم برسان — نیم بسمل حنفی شد ز فراقت حیران

سخت کاریست بباید تو گرد آسان — تا نگوئی کہ چرا عہد بندی نہ نشینی

نامۂ منظوم در استدعائے فریادرسی

در پیشِ حضرت محمد مصطفیٰ صلعم

شنوای بادِ صبا رازِ نہانے دارم
در چنین رازِ نہان سود جہانے دارم

بہر امداد چو مردانہ کمر ہمت بند
ببری از من دلخستہ تو پیغام چند

قاصدِ نیست دگر مثلِ تو فرخندہ حریف
ورنہ ہرگز نکنم بر تو گوارا تکلیف

بہ لبی شوق ہمہ منزل طئی بنمائی
تا بخاکِ درِ آنشاہ جبین رسائی

آنشہی جملہ شہان چاکر درگاہ وی اند
ہمہ اسرار نہان بر دلِ آگاہ وی اند

اسم گرامی شہرش بمدینہ مشہور
جملہ آفاق و جنان شد ز طفیلش معمور

خلد با نسبت شہرش چو پشیزی باشد
حور بر درگہی او ہمچو کنیزی باشد

ملک ہر صبح بر استان درش بوسہ زنان
فلک از درد فراقش چو فلاخن گردان

چون رسی بر در فرخندۂ آنشاہ عرب
دست بستہ طلبی با لبِ صد عجز و ادب

شاه را چهار وزیر اند چهار رکن جهان — اول آنجا بروی عرض رسانی برشان

زان یکی اسم گرامیش ابوبکر صدیقؓ — که بود منکر او خوار خراب و خندیق

بیرهانرا براه انداخته ان نیک اختر — شافع جمله گنهگار بود در محشر

وصف اوصاف جمیلش شده از کاف بکاف — معدن جود و سخا منبر صدق و انصاف

صاحب علم و عمل واقف اسرار نهان — وصف او کے بتوانم که بیارم به بیان

دویمی حضرت فاروقؓ چراغ روشان — که ز عدلش بود احکام و مدارائی جهان

کز و اسلام قوی گشت مسلم افاق — دهد امداد گنهگار بروز میثاق

هر که باشد ز رهِ درگهی او رو گردان — روز محشر بود او خوار و خراب و حیران

چند تعریف کنم چون بتوانم تقریر — وصف آن ماه فرزنست بیرون از تحریر

سویمی کان حیا حضرت عثمان غنیؓ — هادیٔ راه خدا کاشف علم لدنی

گر گشاید بسرِ خلق چو دستِ کرمی — بحر در نزد سخایش بنماید چو نمی

زمرهٔ از صف عاصی بدو بخشد صمدا — اید از روئی شفقت چو بامت فردا

یک زبان کے بتواند کہ کند تعریفش
در دو صد نامہ محالست شود تحریرش

چہار یمین است علی شیر خدا شاہ نجف
کز ازل فرقہ اسلام از و یافت شرف

ذالفقارش بکف و قوت بازوش ظفر
قاتل دشمن دین صاحب دُلدُل قنبر

از قریشی نسب و ساقی کوثر لقبش
مالک عرش معلی شدہ خواہش طلبش

گر دو صد سال بتعریف برانم خامہ
کے توانم کہ ز وصفش بنگارم نامہ

اولاً بر درشان سر بنہی بہر سجود
ز من خستہ بگوئی تو سلام و درود

عرضہ دارد بصد عجز بدین طرح کنی
سر بسر حال پریشان مرا شرح کنی

پس بآمد او وزیران بروی بر شاہم
بہ بسی عجز جبین سائی و درانجا ہم

استانش زادب بوسہ دہی با شفتین
وز شرف خاک درش سرمہ کنی در عینین

چاکر درگہی او باشد سردار ملک
کمترین پایہ از گنبد او بام فلک

چو شرف یاب سیوی سجدہ شکرانہ کنی
بعد ازان ہمچو رسولان رسم شاہانہ کنی

تاج لولاک بسر دارد آن شاہ جہان
سر اسرار الٰہی ز جبینش تابان

پیش آنشاه شهان احمد مختار نبی — اول از گفتگوی خویش اجازت

صد سلامش بدهی بعد هزاران صلوات — باد آل و یاران و صحابش برکات

بگو ایماه عجم شاه سوار عربی — جرعهٔ ده که زحد میگذرد تشنه لبی

خوار و بدحال گرفتار بدست نفسم — تو مددگار بشو و ابرهان از قفسم

سخت تنگ آمده ام از شر شور شیطان — دمبدم جهد کند تا که بگیرد ایمان

گاه بر ناخلف آرد و مائل سازد — گاه بر درگهی دیگر کسی سائل سازد

باز فرمایدا زا که تو لا پروا شو — بفریبی کن و از محفل او برپا شو

من بیچاره ازین راز نهانی غافل — سخت شوریده و بدحال چو خر پا در گل

پس فریبد که ازین سودت حاصل آید — عشق چون خام بود بعد مکمل آید

رفته رفته ببرد باز بیک نطفهٔ بد — دلمن صید کند دام ز زلفش بندد

چند گاهی ز پیش دیده پر آبم سازد — باز بر آتش غم هم چو کبابم سازد

قصه کوتاه که هر لحظه کند بربادم — دستگیری بکن ایشاه ز پا افتادم

در چنین شغل شده عمر عزیزم برباد — داد بیداد بدرگاه تو ایشاه فریاد

جز تو کس نیست درین کار مددگار مرا — رس بفریاد درین رنج تو مگذار مرا

کن طلب بر درت ایشاه رهانم از رنج — تا که حاصل کنم از خاک درت مال و گنج

گرچه بدفعلم و بدکارم از حد غافل — عاقبت بر درِ تو ایم و باشم سائل

شافع روز جزائی دهم صاحبداد — چکنم چند دوم بر که رسانم فریاد

منگر بر عمل زشت مرانم از در — جز درت جائی پناه نیست و نی راه دگر

سائلم بر درِ تو من بهزاران امید — لطف کن لطف بکن روئی سیاهم تو سفید

بخت بد دارم و از کردهٔ خود بیکارم — از کریمی بسگانِ در خود بشمارم

یک شفیع باشد و من پیش تو آوردم چهار — سرنگون گشتم و از لطف ز خاکم بردار

چونکه این عرضگذاری و اجازت جوئی — باز از حنفی دلخسته در دوش گوئی

نامہ منظوم حسب خواہش غلام محمد سکنہ مکران منکلام حنیفی

به بسم اللہ ہمہ تعریف خوانم
ز بسم اللہ ہمہ تصنیف دانم

خداوندا دراین دنیائی ابتر
بذکر خود زبانم کن منور

خداوندا دراین دنیائی فانی
بعصیانم ز درگاہت مرانی

خداوندا ازین اعمال ابتر
حراسانم ازان میدان محشر

خداوندا بحق شاہ لولاک
خداوند بحق آدم پاک

بحق رتبہ خاتون جنت
دراین دنیا نگہدارم ز محنت

خداوندا دراین دھر مجازی
محمدرا بقلبم نقش سازی

زمن ہردم بیارانش سلامی
زمن ہردم درود ہم پیامی

سرم قربان بر صدیق اکبرؓ
تنم با دا فدائی خاک عمرؓ

دو چشمانم ز عثمانؓ شد منور
علیؓ باشد مرا ہم تاج بر سر

چو بعد از فارغی ز وصف شاهان — نویسم نامهٔ من سوئی جانان

بیا ای بلبل گویای اسرار — بگو احوال آن محبوب انظار

تو ای باد صبا شو تیز رفتار — سوئ محبوب جانی نغز گفتار

محب باد دانی نور دیده — دلت باد از غمها آرمیده

گل از گلشن باغ جوانی — بخوشقدی چو سرو بوستانی

نگهبان تو شد خلاق یزدان — مشرف اسم تو شد عبدالرحمن

خداوندا بحق جمله پاکان — ز آفتها ترا باشد نگهبان

بکام تو همیشه چرخ گردد — بخصمانت زمانه کینه ورزد

ز غمهای جهان آزاد باشی — بکام دوستان دلشاد باشی

فرستادی تو با قاصد چو نامه — چنامه بود آن عنبر شمامه

نه نامه بلکه وحی آسمانی — کز ان حاصل شده بس شادمانی

بصر روشن لبم خندان دلم شاد — ز غمهای جهان گردیدم آزاد

چنان مطلع شدم از جملہ حالات — کہ آن مکتوب شد نصف الملاقات

منقش بود دران تصویر لیلی — کہ آنشد خاطرم را نیز تسلی

بکام دل از و بوسہ گرفتم — مثالِ غنچہ در گلشن شگفتم

چہ قدرِ داد ایزدِ مکران را — درو پیدا نمودہ گلرخان را

بدین خوبی کہ شہر مکران است — تو گوئی خلد بر روئی جہان است

ہمیشہ شہر او معمور و بادا — از و آفت ہمیشہ دور بادا

بہر کارِ دلت شاد سازی — ہمیشہ فردیان را یاد سازی

بدینگونہ زردی مہربانی — ہمیشہ بندہ را دہ شادمانی

دلے در ہجر تو بس بیقرارم — چنانچہ طاقتِ گفتن ندارم

چہ خوشموقتیکہ روئے یار بینم — ثمر از بوستانِ وصل چینم

دلم در ہجر تو بس بیقرارست — دو دیدہ بہر دیدن انتظارست

بدرگاہِ خدا ہر دم ہمی نالم — جبین بر خاک بہرِ وصل مالم

دلم گوید که پرسم سوی آن یار — غم هجران کنم پیش تو اظهار

قلم برداشتم تحریر سازم — همه حالات را تقریر سازم

قلم در گریه آمد اشک بارید — ز درد هجر تو بسیار نالید

ندانم تا بکی کارم چنین است — زمانه تا بکی با من بکین است

اگر دور فلک گردد بکامم — سر خود را بدرگاهت رسانم

زنم فریاد از دست فراقت — نمانده در بدن یکذره طاقت

غم دوری و مهجوری بگویم — غبار دل بآب دیده شویم

ز ذره ذره درد غم شمارم — فراقت بسته بر وصلت بپارم

خداوندا تو نامیدم مسازی — بفضل خود دعا مقبول سازی

ز یارانت کسی پرسد ز باقی — سلامم را دهی از مهربانی

غم درد و فراقم را شماری — پس این نامه بیارانت سپاری

غلام محمد گرفته خامه را — بخون دل نوشته نامه را

دوده با پنج از شعبان گذشته — ببر قاصد بیارم این نوشته

چونکه عالیجاه مهربانم سردار میر سمندر خان محفل ساخته اینجانب بگفته رقیبی نطلبید بعد از اختتام محفل این نامه نوشته فرستادم

به بسم الله کنم اغاز این کار — الهی شو زبانم را مددگار

خداوندا باین عمر امانت — بدین احمدم ده استقامت

بیا ای دل بشاهت نامه بنویس — بصد شوقت بسوی ماه بفرس

بیا قاصد بتو نامه سپارم — به آسانی کنی انجام کارم

بصد شوق و هزاران شادمانی — تو این نامه بجانانم رسانی

به مثل باد شو تو تیز رفتار — که آزرده نگردد خاطر یار

چو اول از در شاهم درائی — ز تاد پیش جبین بر خاک سائی

پس انگه با هزاران نغز و گفتار — بعالیجاه کنی معروض اینکار

بگو شاها لبت خندان دلت شاد — ز غمهای جهان گردی تو آزاد

کتا باشد مدار چرخ دوار — بهر کارت خدا باشد مددگار

هر بدخواه تو بردار با دا — بچشم دشمنانت خار با دا

مدامی برج تو با سعد اختر — چراغ خانه ات دایم منور

همایون فال چون مرغ سمندر — نصیبت باد اقبال سکندر

همیشه جشن تو منصور مسرور — همه جاه و جلالت باد معمور

شنیدم محفل شاهی بنمودی — بهر کس باب عشرت را کشودی

همه ساز و نوا و خوب رویان — ز رشک شان رقیبان سینه بریان

ولی افسوس مهرشته نجنبید — بان محفل چرا مسکین نگنجید

اگر هر چند بودم مست و بدخو — بباید میشدم همقدر مسو

اگر دیگر نداری مهر بانی — ولیکن از خطی کمتر ندانی

بصدها دیگران کمتر ازینان — به یکجا همنشین با خوب رویان

بدین بدخصلتی و روی زشتی — چو هندو من ندیدم هیچ کشتی

یقین دانم به پیش شه رقیبان — شکایت ها رساندند از غریبا

ازین باعث دلِ شه خسته گشته — در مهرِ محبت بسته گش

شها هر چند من بد خوئیدارم — سراسر خصلتِ بدگوئی دار

ز تو با من نزیبد کینه داری — مرا اکثر دوعا گویت شمار

بگفتارِ غرضگویان مکن گوش — بکم نقدِ متاع مهر مفروش

ترا شایان نباشد تنگ سینه — به یکسو کمر بندی بکین

بشاهان چند ها تهمت بگویند — ولے از کس مکافاتش بجوئید

بسینه دست بسته عرض گوئیم — معافی از قصور خویش جوئیم

ز روئی مهر و ز بنده نوازی — دلم را شادمان مشکور سازی

مزن دم حنفیا زینگونه هر دم — سخن را ختم کن والله اعلم

تہنیت نامۂ شادی مبارکبادی عالیجاہ امیر الامرا سردار عالی تبار حاجی الحرمین جناب خان بہادر وڈیرا نور محمد خان صاحب بنگلزہ دام اقبالہ

ماہ من خلعت شاہانہ مبارکبادا — جلوۂ حسن در اینخانہ مبارکبادا

بسر تخت شہی تاج مہی شد بسرت — فال فرخ فخر ترکانہ مبارک باد

رشک افزائے جہان محفل شاہانۂ تو — دور پیمانہ بہ پیمانہ مبارک بادا

علم حشمت شہ سر بفلک تا بہ آبد — بخت و اقبال جداگانہ مبارکبادا

تیغ نصرت تار دولت ناز و نعمت بکفت — ہمہ اشیائے ملوکانہ مبارک بادا

بحر و دل مہر بظل کام جہان فخر زمان — خوئی خوش خلق کریمانہ مبارکبادا

بخت بیدار نیکوکاری از روز ازل — این ہمہ مژدۂ شکرانہ مبارکبادا

وصف اوصاف عدالت شدہ از قاف بکاف — ای شہا ہمت مردانہ مبارکبادا

عز بہ پرور نیک منظر مظہر لطف و سخا — رونق رسم حریفانہ مبارکبادا

عاشق دین احمد نور محمد بصمد — بسرات اسم شریفانہ مبارکباد

ہر سحر وصف تو گویان ہمہ مرغان چمن — خوش صداہائی عجیبانہ مبارک باد

تاجہانست فروغ شمع بوستان تو باد — زینت افروزئ کاشانہ مبارکباد

حنفی از صدق دعا گوتیو شد صبح و مساہ — ایند و عاہائی محبانہ مبارک باد

حسب فرمائش مستوفی منظور احمد رضا قصیده در حق تولد شدن و تهنیت رسانیدن فرزند قاضی محمد جلال الدین وزیر قلات

ایدوستان زمن خبر نغز بشنوید — کز هد هد خجسته ترسیده مرا نوید

دلیشب بوقت صبح عجب راز شد پدید — در گوش هوش از سر غیبم ندا رسید

بیدار شو ز خواب تو منظور احمدا — برخوان دُعا درود بر ارواح سیدا

پس شور دان ز شوق بصد فخر افتخار — رو پیش آفرت که بود شاه با وقار

ان افسریکه اسم گرامیش سد بلنشد — جمله جهان ز لطف در آورده در کمند

این شان و شوکت کرو را داد کردگار — از هیبت بلند عدو ساخت سرشار

انجا مواُد باز بسویش نظر کنی — با عجز با نیاز سلامم بسر کنی

گوئیش هزار بار مبارک بود ترا — از لطف خویش حق بتو کرد است این عطا

فرزند نیک بخت شود نادر زمان — داد ست حق هدایت حق بخشش بدان

از فضل ایزدی شودش عقل ہم سہر — زین نو نہال خویش بیابی بسی ثمر

ہم علم با عمل دہدش حق ذو الجلال — ہم طالعش دہد کہ کند خصم پائمال

زیبندہ باد خانہ ات از شادیش مدام — گردندہ چرخ گردد بر کام تو دوام

شہزادہ مہ چنین چو مہ سعد اختر است — دارائی دہر طالع نیکش سکندر است

فرخندہ حال سال فرخندہ نام و فال — فرحت بود نصیبش بہجت ہزار سال

طبعم برائی سال ولادت چو تیز گشت — گفتا نویس سیزدہ صد و سال بیست ہشت

در تعریف جلال خان ڈوبنکی بلوچ

شد الفتم ز سر عیان با جلالخان — دارد مگر مزاج ز شاهان جلالخان

نسلش شد از بلوچ و قومش ز ڈوبنکی — بینم مگر مدار جهان با جلالخان

عقلش ز سال خورده و عمرش بنوشباب — در گفتگو چو طوطیٔ خوشخوان جلالخان

در بوستان دهر نهالیست پر ثمر — دارد بسی نگاه به غریبان جلالخان

در شام صبحگاه بخواهیم همیں دعا — اقبال همرکاب روان با جلالخان

سرگذشت

دوش از قدرت خلاق خدائے ہیچون — وصل بودم بہ محبان و بہ حمدش ممنون

محفل آراستہ و ساز نوا ہا موجود — ہر دم ہر لحظہ دگر رنگ بیامد بوجود

طبع استادہ و مجلس ارستہ ہم — میر مجلس سر تخت جنابم بچشم

اسم گرامی فرخندہ میر احمد بود — لطف ایزد بسرش باد وفالش محمود

ہر دم از طبع مزکی مثل ہا میگفت — نہ سخن بود ہمان بل ہمہ در ہا سفت

من ز رنگینی محفل وز تقریر جناب — مست سرشار نشستم ہم چو محمور شراب

ناگہان لشکر خوابے بسرم زد بشبخون — حملہ آورد چو شیری و مرا ساخت زبون

کرد غارت ہمہ اسباب خیال و ہوشم — عقل دانش ہمہ را برد بکرد مدہوشم

عرضہ دار شدم من بجناب مرغوب — کہ دگر نیست مرا طاقت گشتم مغلوب

گفت محفل خوش انساب موجود است — در چنین حال ترا غفلت ہم مطلوب است

حیف بر گردش گردون جہان کج رو — حنفیا در پئے این یار دغل باز مرو

دوعا گوئی در حق خانصاحب میر شادیخان صاحب بنگلزی دام اقبالہ

شاد یا شاد در جہان باشی — خار در چشم دوشمنان باشی

دور از گردشات دہر دو رنگ — ایمن از شر بدخواہان باشی

با ہمہ دوستان و اخوانت — خاصہ در سایہ قرآن باشی

دائما گوئی سبقت و رفعت — بردہ از جملہ علاقلان باشی

از خدا این عطا بتو خواہم — ہم ملاقی بسالکان باشی

روز محشر نبی شفیع گردد — زیر دامان او نہان باشی

بہر خود این بہ خوان ز حق حنیفی — سگ درگاہ کاملان باشی

سرگذشت

نالہ از گردش گردندۂ سپہر کجرو — ہر زمان کینۂ دیرینہ بمن سازد نو

چون زند زخم بران اب نمک اندازد — دمبدم بازیٔ شطرنج بمن میبازد

از شر و شور جہان داری فارغ بودم — وز دل از اری خود لب بکسی نکشودم

نے بدل فکر ز تیغ ستم مہرویان — نہ بجان خطرہ ز خونریزی سنبل مویان

غافل از صحبت جانان و بکنج مسرور — نے غم از گردش ساقی و صدائے طنبور

ناگہان بر دلم آورد خیال ابتر — کہ برد سوی نیابت بنگر در دفتر

کہ چہ خشنودی مخلوق چہ دل افگاریست — نالہ و شور فغانست و افسوس کاریست

غالبم گشت خیال و در ایوان رفتم — دست بر سینہ باادب سلام گفتم

نوجوانے بنظر آمد از اہل ہنود — قلم از عجز در افتادہ بپایش بسجود

بدر از رشک رویش گشتہ چو ہلال — صد سیارہ شد از سمۂ مویش پامال

نرگس از خجلت چشمانش سر برده فرو — سنبل از کاکل پیچانش شد پر اندوه

نقش طغرای ابروش چو محراب نیاز — اهل طاعت چو نه بیند بکند میل نماز

گوئی سبقت بربودنست لبش از مرجان — که بیک خنده به بخشد بدو صد عاشق جان

لولوی صافی دندانش چون در عدن — رفته اوصاف جمیل دهنش تا به یمن

سرو چون قد خوشش دید ببوستان جهان — پا فرو برده بگل گشته ز حیرت حیران

دوستان الحذر از قرب چنین آفت جان — نه بدل صبر بماند نه سلامت ایمان

زلف این ست و چنین چشم و چنین ست ابرو — الوداع ناصح از من برو و هرزه مگو

هادیا نیست چنین پیکر اندر خور نار — رحم کن رحم و بگسل ز گلویش زنار

حنفیا روز شب این لفظ دو عا را برخوان — که بر این غنچهٔ بوستان نورزد باد خزان

رُباعی

دلم از ہجرِ آن مہ پارہ گشتہ

ز جملہ چار ہا بے چارہ گشتہ

ز خونریزی ہر ساعت دو چشمم

دو صد سوراخ چون فوارہ گشتہ

دی بوستان جہان دیدم عجب ہندوے

رُخ چو خورشید جہانتاب و سنبل بوی

گفتمش ای صنما نقد نشارت چہ بود

چنین با بروزدہ او گفت کہ دُر دُر موی

تاریخ وفات جنت مکان خلد آشیان مرحوم شیخ الاسلام نور اللہ مرقدہ

فغان ز چرخ کہن حیلہ ساز و مکر فروش — کہ ہر زمان ز پئی کین ما بست علم بر دوش

سحر ز بستر آرام گہ شدم بیدار — چدیدمش کہ با فسوس نالہ ست و خروش

چنان بلند نمودست نالۂ ماتم — کہ از شنیدن فریاد او جہان در جوش

گفتمش کہ چہ فریاد و شور و واویلا است — کہ من ز ہیبت غوغائیتو شدم مدہوش

ہ ناگہان ز کنارم دگر فغان برخاست — چہ بنگرم کہ ز ابلیش نالہ است خروش

رین میانہ تحیر ببرد از حالم — کہ این خبیث چرا با غمست ہم آغوش

ز گفتمش ایدیو این چہ بے تابی ست — بگفت حالت ناکامی ام شنو در گوش

ید بود کہ کامی کشم ز شیخ اسلام — بباغ خلد ز من ناگہان بشد روپوش

یک زمان ز امید شدم بنومیدی — از ان ز نالہ زبانم نمیشود خاموش

چو این نوید شنیدم شدم زحد مسرور — ولے زحسرتِ کم عمریش دلم در جوش

شمار سال وفات از معلمش جستم — دلش غمین شد و گفتا که حنفیا خاموش

۱۳۳۴

در تطبع کدام کسی بحر طویل

دوش از زمزمهٔ چنگ بیرون گشتم از تنگ بسر شد هوس
بنگ سراسیمه و دل تنگ شکسته سر و پا لنگ روان از پی کلرنگ
ببین حکم قضا را تا رسیدم بدریا دران گلشن و گلزار نه انجا خس و نے
خار تشهنه بود بیدار پسندیدم اینکار دهد وصل مرا بار چو بے شبهه
و بیشک زدم بر در دستک کشاده شد اندک بزبان گفتم لبیک
بدل شکر خدا را آمدان ماه یگانه بدماغ چو شهانه پس مرا برد بخانه
دیدمش چین بجبین کرد بمن دید بصد درد بشد رنگ رخم زرد
کشیدم اه پر درد ببین رسم وفا را دست بر سینه نهادم بلبسی
عجز ستادم بسر پاش فتادم بزبان وصف کشادم گفتم شاهد خوبان
بچنین خوی تو قربان بنده ام چاکر و دربان شده ام تابع فرمان
گشته سام نریمان بسرم روستم دستان نسز و ظلم شما را گفت
ای مرد ستمگار نداری تو بخود عار درین کوچه و بازار شود شهنه

چو بیدار بیاید سگ خونخوار بگیرد بگلویت بیکی دست بمویت
کش سازد سو بسویت برود رنگ زرویت شنوم های و هویت
در زمان شور برآید ناله ات کار نیاید بدل ورحم ندارد بسپاهیت
سپارد ببد هات شمارد بمن این نام نشاید بکند حبس شمارا
گفتم ای دلبر جانی بخدا جان جهانی این سخن راست بدانی
قسم ذات ربانے من نیایم بنهانے باز گویم که بدانے بدلم
نیست دگر بیم نه زر دارم و نے وسیم قسم بر الف و میم بدمش
سازم دو نیم شده جانم بفدایت بسر لفظ وفایت کنی تا چند
هدایت داده ام سر چو برایت نشنوم حرف خطا را صنم این حال
مرا دید همه تقصیر ببخشید بصد ناز بخندید همه حالات بپرسید
بسر آمد چو مرا جوش گرفتمش در آغوش شدم بے خود مدهوش
زدم بادهٔ گلگون بیاد شبهٔ پے چون لبم بر لب دلبر ببرم چون
بت اذر هر دو زلفین معنبر بسترش فرش معطر چون شب قدر منور
کام دل گشت میسر دور شد دار مدارا ناگهان شهنهٔ بدخوی

تهکار سیه روئی بسی موزر و بدبوی شکن کرده برابروئی بیامد
بسرِ کوی شمع را شعله زنان دید هم چو کفتار بغرید همه اعضاش
بلرزید بدرو سلسله پیچید چو پیکر طرفم دید سر این کار بسنجید
مرا گفت بپاشو سپر تیر بلا شو تیغ عریان بسیوش رو دفع میاز
بلا را من زبیم جو بدکیش فرو کرده سر خویش بتن لرزه و دلریش
دم چون دم مدهوش نکردم بسخن گوش دهن واز و بے هوش
بفهمید نگارم شد بپازکنارم قدری داشت زرد سیم بصد
خوف بصد بیم بصد عجز و به تعظیم شکسته دل و مایوس به بخشید بمخوس
برفت از درد یوس بگفتم شکر قدوس پس از یکده و سه ساعت لیل
بگذاشت رفاقت صبح برداشت شجاعت یار بر خواست بطاعت
کرد رخصت باشارت پس من از درد ملامت
آمد بلخ و بخارا

نامۂ منظوم بخدمت سردار محمد یوسف جان محمد زئی گفتہ شد

بہ بسم اللہ کنم آغازِ نامہ
بصد تنظیم رانم نیز خامہ
سرے نامہ بنامِ لا یزالِ
زما پیدا کند صاحب کمال
کنم تعریف از انشاہِ لولاک
کہ از آلائشِ شد پاک
یہ یارانش بود صلوات برکات
بشد برپا زاو شان نفع واثبات
بیا اے قاصدے میکس تیاری
گ برگاڑی ءِ انگریز سواری
ببر از ما سلامے ہم پیامے
برائے مشفق شیریں کلامے

روی در شہر مستونگ با بے شوق
سلام و وصف گوئی با بے ذوق
بہ ہر کس با ادب اسمش بگوئی
نشان و جائے آں محرم بجوئی
محمد یوسف آمد اسم پاکش
بود با بو محلہ ہم و طاقش
رسی چوں بر درے آں محرم راز
زنی دستک کہ تا در را کند باز
بعد تنظیم سر را خم بسازی
سخن گوئی و گستاخی نہ سازی
بہ عالیجاہ سلامم را بگوئی
ز مہجوری دو ای شرح جوئی
بقولِ خود نکردی استقامت
بنامد نامہ ء دشرین کلامت
بہ دنیا ایں مثل گشت است مشہور
چو شد از چشم دور از دل شود دور

زادل روز همرازی نباشد
اگر باشد چنین غفلت نه شاید

دیا از من قصورِ ظاہر آمد
ازاں باعث ملال خاطر آمد

اگر باشد قصورے بدہ معانی
ہمین جرم گناہم است کافی

اگر از ایں جو ابم شاد سازی
تو گویا بندۂ آزاد سازی

اگر باشد در اینجا کار خدمت
کنم تعمیل گر باشد اشارت

اگر تا پانزدہ شعبان زندہ مانم
سرے خود را بہ درگاات رسانم

بود سلخ رجب سالے مکوفال
زخفی مے بری تحریر و احوال

ماہ رجب ۱۳۲۱ھ

حسبِ فرمائش سیادت پناہ سید اورنگ شاہ صاحب

غزل

اے دلبر اخدارا از رخ نقاب افگن
بخرام در گلستان رنگ از گلاب افگن

گر یک دمے خرامی در محفلِ حریفاں
ساقی بجوش آید گوید شراب افگن

در مکتبِ تو ہر کس تعلیم عشق گیرد
گوید برو تو واعظ از کف کتاب افگن

چون زلف را کشادی بر دوشِ نازنینت
از دل صدا بر آید تارِ تناب افگن

گفتم کہ اے ستمگر دل سوخت در فراقت
گفتا کہ وصل خواہی از چشم خواب افگن

گفتم کہ صبر و طاقت بردی ز جانِ عاشق
گفتا بکن صبوری طرزِ شتاب افگن

دیدم چو خال رویش کردم بدل دعائے
یارب زماہ تاباں لحظہ سحاب افگن

تا کے کشم ملامت از طعنۂ رقیباں
باچشم لطف بنگر مسحِ حجاب افگن

گر در تکلم آئی چوں بلبل گلستان
گویند اے صغنی چنگ و رباب افگن

ہر کس کہ باز دارد مارا ز راہ محبوب
یارب تو مدعی را در اضطراب افگن

تا کے بدرد و فرقت سازی تو مبتلا ہم
رحمے بکن بحالم رنج و عتاب افگن

سبحہ گرفتہ تا کے چوں زاہدے سحر خیز
در راہ عشق بازی صفی حساب افگن

غزل

خوش خرام آمده در باغ گل اندام بناز
بلبل از شوق غزل خوان به پیشش به نیاز
سرو چون دید به آن قامتِ رعنائے صنم
پا فرو رفت به گل باز نیامد به فراز
سنبل آن کاکل پیچاں را دید بگفت
چوں مرا آید از جنس تو استم ممتاز
نرگس از شوخیِ چشمان نگاه دلبر
سرفرو برده شده محو نیامد آواز
لبک چوں دید خرامیدن آن سروِ جماں
از چمن گشت بدر رفت بعد سوز و گداز
قمری از نالہ در افتاد ز حیرت آخر
طوق عشقش بگلو بست چو محمود و ایاز

حنفی اَں شوخ درین دہر بسے دردانگیخت
الحذر بایدت ززخم چنین تیر انداز

غزل

رسید مژدۂ کہ آمد فرح کنان بلبل
ببست رختِ خزاں آمداست موسمِ گل

نشستہ بر سرِ صدرِ زمین شاہ بہار
شجر گل و ثمرش گل و بفرق ایوان گل

چو انتظام سپاہش بہ ہر طرف بینی
طلایہ اش زگل و شہنہ گل دربان گل

نمود و سلسلۂ حکم حشمش را جاری
مشیر گل و وزیرش گل و امیران گل

برائے شرح کلام این چنین سبیل شدہ
مصرعش زگل و مثل گل و دبیران گل

چو انجمن شود از بہر طبع آرائی
مغنی اش زگل و سازہ گل و دستان گل

چو این حکایت بشنیدم و شدم خوشحال
روانہ گشتم تا بنگرم بمیدانِ گل

بیا مدم بہ چمن دیدمش چو باغ ارم
معطر است ہمہ اطراف فرش بوستان گل

نشستہ ہُدہُدے خوشخواں گفت اے حنفیؔ
بیا مدست برائے دو روز مہمان گل

غزل

شبستانم منور شد ز نورے شمع روئے گل
بوستانم معطر شد زفیض طبع بوئے گل

گذر گاہم بہ بوستان شد بدیدم بلبلے شیدا
ہمہ اوقات او مصروف در تعریفِ خوئے گل

ببین نیرنگ دنیا را عجائب رنگ ہا دارد
دلم افتد دبس ناگاہ بہ بندے تارِ موئے گل

چہ چارہ سازم اے یاران دلم از اختیارم رفت
بہر ساعت خیال آید روم ہر لحظہ سوئے گل

روم در باغ بنشینم بکامِ دل گلاں چینم
زترسِ خار نگذارم کف ما را بہ کوئے گل

الٰہی تا جہان باشد زمین و آسمان باشد
سلامت دار در دنیا ہمیشہ رُبروے گل

بدرواں تا کہ رنگ آید مدارش را در رنگ آبد
نخواہد رفت از حنفی بہ آساں آرزوے گل

به آمدن دورهٔ مکران در حق بلند اقبال خان میر محمد اعظم جان ولی عهد بلوچستان دام اقباله گفته شد

نسل شاهان محمد اعظم جان — صاحبِ شان محمد اعظم جان
هم خداداد ش از ازل دارد — حسنِ ترکان محمد اعظم جان
قوم دیگر همه چو انجم اند — ماه تابان محمد اعظم جان
گر به عزبا نوازی اش بینی — ثانیِ سلطان محمد اعظم جان
گرچه وصفِ سخاش را شنوی — ابر نیسان محمد اعظم جان
بهرِ ناموس و ننگ لاثانی — چون نصیر خان محمد اعظم جان
آنکه صف ها شکسته بسته کمند — روزِ میدان محمد اعظم جان
شیر لرزد اگر ز خشم کشد — تیغ بران محمد اعظم جان
خصم خجلت خورد اگر بکند — لطف و احسان محمد اعظم جان
عدوش را جگر کباب شود — بیند از شان محمد اعظم جان
زینتِ گل برباید او برود — گر به بوستان محمد اعظم جان

ملک مستونگ مثال یک جسد لیست — شود در او جان محمد اعظم جان
نشود ختم وصفِ او صافش — گر قلم کند روز شب جولاں
دست بردار حنفیاً از شوق — التجا کن بدرگہے یزداں
یا الٰہی براین گل رعنا — نرسد آفتے زبادِ خزاں
در این دنیا ولد نصیبش کن — از طفیل رسول و ز قرآن
در گرداں بہ کام دے بادا — ہم بہ عقبا دہش عزت و شاں

شعبان ۱۳۳۰ھ

غزل

بیک جلوه زمن بردی قرار و دین ایمانم
بیاکز دیدنِ رویت شود روشن دو چشمانم

اگر پرسی کہ من چونم ز ہجرانت جگر خونم
بحالت ہم چو مجنونم وطن گشتہ بیابانم

بہ بوستان گر روم روزے بہ چشم گل چو خار آید
بجنت گر روم بے تو نماید ہمچو زندانم

خدارا اے طبیب دل مریضات جان بہ لب دارد
بفرما تا بہ اقدامت فدا گردد دل و جانم

اگر دانم کہ دیر آئی تو بہرِ علاجِ من
مگر زندہ دراین بہتر بشے مانم نمیمانم

اگر آیند در گورم ملائک بہر پرسیدن
بگیرم نامۂ ظلمت یکایک پیش شاں خوانم

اگر آئی تو روزے بر مزار حنفیٔ مسکین
زبہرے دیدنِ رویت اگر خیزم یقین دانم

غزل

نسلِ شاہی خاندان است مرحبا مے زیبدش
در صفِ اہلِ نسا حد مرحبا مے زیبدش

در بلاغت نادر است در قومِ مستورانِ دہر
سایہ سازد بر سرش بالِ ہما مے زیبدش

من نمیدانم چہ باعث بارِ خاطر شد مگر
گرچہ کردہ شکوہ از این بے نوا مے زیبدش

شاہ من در محفلِ خوبان کردہ اعتراض
یک جواب با قاصد بے بادِ صبا مے زیبدش

یک گلُے بے خار نبود در گلستان جہان
گر نمے خواہند لیکن از قضا مے زیبدش

در ضرورت بشلغمے پختہ زکانے نقرہ بہ
این نظیر از شاعرانے با صفا مے زیبدش

ہیچ گاہئے رنگی و جنگی نباشد محفلے
مجلسے باشد چنین ساز و نوا مے زیبدش

گرچہ گفتم چند حرفے لیک خواہم عذرِ خیش
عفو سازد این گناہ بر ایں گدا مے زیبدش

گردشِ گردون بادا بر مرادش حنفیاؔ
ہم دعا از آل بیتِ مصطفےٰ مے زیبدش

مخمس حنفی بر غزلِ مولانا خواجہ ظہور رحمت اللہ علیہ

اے دلبرے طرار خدا یار تو باشد
دائم پئے آزار خدا یار تو باشد
دادی غمے بسیار خدا یار تو باشد
رفتی زبرم یار خدا یار تو باشد
اے مونسِ غم خوار خدا یار تو باشد

از رفتنِ تو ماتم نو گشت در این دہر
از گریۂ بسیار بشر موج بہر بحر
آں بادۂ امید جہاں گشت پر از زہر
رفتی و برنت از پئے تو محسب شہر
در خانۂ خمار خدا یار تو باشد

افسوس کہ ایں عیب ترا عار نباشد
جز وعدہ خلافی و دگر ت کار نباشد

در جملہ جہاں مثلِ منت یار بنا شد
جز از غمِ تو ہیچ مرا کار نباشد
این سر بسر انکار خدایار تو باشد

مشکل نیست کہ چون نار بود فرقتِ محبوب
لیکن بہ شکیبا نشود حاصل مقصود
باید کہ بود صابریٔ حضرتِ ایوب
ترسم شوی از گریۂ بسیار چو یعقوب
اے دیدۂ خوں خوار خدایا تو باشد

میخواہی این شکوہ بہ اشعار نویسم
یک بار نہ دہ بار بصد بار نویسم
با قاصد خوش خلق بہ آں یار نویسم
در آخر نامہ بہ آں یار نویسم
اے شوخ وجفا کار خدایار تو باشد

خواہم ز نسیم سحری شمۂ بوئش
نادیدہ شدہ حنفی آشفتۂ روئش

شاید کہ بود دام بلا طرۂ مویش
کردی سفرِ دور ظہور از سر کویش

محرم زدیدار خدایار تو باشد
دائم پئے آزار خدایار تو باشد

در دورهٔ مکران هم رکاب عزت مآب
خان میر محمد اعظم جان دام اقباله

دوش بادِ سحرم مژده رساند از دو سه چیز
یک با عجز نیاز به سببِ فکر و تمیز
گفت برخیز که فخرِ ابدی پیش آمد
کامِ دل حاصل و ایام به آمد به تمیز
گشت آقائے تو بر مرکبِ اقبال سوار
بهر دیدار ستاده همه حوران چو کنیز
دوستان حمد و ثنا گفته و شادان گشتند
خونِ دل خورد گشت ازین درد مریض
گردی را بگزاشت این فلک کج رفتار
اهل دنیا همه خود را بنماید چو عزیز
حضینا چونکه خلائق به دعا مشغول اند
دست بردار به صدق بگو آمین نیز

ایضاً در ثنا دورہ در حق
شہزادہ غلام حیدر خان گفتہ شد

اے ہزاراں صفت از خوے خدا دادۂ تو
بر تو زیبد کہ اعلیٰ نسب است زادۂ تو

پیش دستِ کرمت بحر نماید چو نمی
متفق گشت فلک طبعِ آزادۂ تو

طرفہ وصفت مسمی بہ غلام حیدر
پرزکوتر بکند شاہ نجف بادۂ تو

چونکہ کردی بجہان راست روی را پیشہ
خصم و خجلت بخورد گر شود آمادہ تو

در جہان باد عدوے تو سیہ روئے مدام
کفش تو بر سر وے ہست غلام زادۂ تو

حنیفا جہد بکن تا کہ بیاید بشمار
پیش شعرائے زماں این فکر افتادہ تو

حسبِ فرمائش شہزادہ آغا محمد رحیم احمد زئی

خوشخرام آمدہ امروز بہ محفلِ دلبر
زتجلائے رخش ہر یک گشتہ شش در

درلباسِ بہ نازک چو بتِ عیسائی
ہر دو زلفین فرو ہشتہ مثال شہپر

از شکر خندۂ وی مجلس رنگین گشتہ
ہم زانفاس خوشش بہ شدہ بوی عنبر

در تکلم چو زبان را بکشود آں ماہ روی
ریزمت از درج دہانش ہم لعل و گوہر

دوستان الحذر از زخم چنین آفتِ جان
گر زند تیر ز مژگان تشیند تا پر

دست بردار دعا خواہ برایش حفی
کہ زآفاتِ زمانہ نرسد ہیچ ضرر

غزل

این دل زارم زسیرِ بوستاں انکار داشت
ہم چوں طبعِ عندلیباں از خزاں آزار داشت

مثلِ واعظ ہر زماں تعریفِ گلہا گفتمش
دایما این لفظ شکوہ بر زبان اظہار داشت

مدح گویاں سوسن و نسرین سمبل نسترن
صف بصف در برقعہائے سبز ہر اشجار داشت

قصہ کوتا بردمش آخر بہ بسیر بوستان
چوں نظر کردم گلستاں ہر طرف انوار داشت

یک طرف استادہ نرگس در تفکر سر فرو
رنگ زرد و تکیہ کردہ چہرۂ بیمار داشت

قمریاں از ہر طرف در ذکر بے چوں نالہ زن
طشت ہائے مشک تر بادِ صبہا ایثار داشت

حالِ نرگس سر بسر پرسیدم من از باغبان
گفت از تاثیر عشق این صحبت اثر داشت

لاله را بر سینه دیدم داغ آمد در خیال
طبعِ نازک از فسادِ خون دل آگاه داشت

سیر کرده حنفیا آمد چه بنشید در چمن
بلبل بر گِ گلِ خوش رنگ در منقار داشت

تاریخ وفات سردار بہادر شاہوانی مرحوم

فغاں ز چرخ ستمگار بے وفا دوراں
بغیر جور ندیدست از و کسے احسان
اگر بہ زینت و آرائشش نظر کنی
ہزار جلوہ بر آید ز چو باغ جنان
چو فہم را بکن رہبر آخر انجامش
ترا نگہ کند چند روز چوں مہمان
ہزار حیف کہ دل را بہ الفتش بدہم
برسم جور گرفتہ است تاج تختِ شاہان
ببین چہ کجروی ساخت در زمانے ما
شنو کہ گیمت از ظلم وے کرد چہ سان
ز فہم دار امیران ما در این ایام
گرچہ بود ہمیں بود صاحبِ شاہوان
بہ ہر کجا کہ شدی خسروائے انجمن
بہ ہر سبیل ہم او بود زیب سرداران

دراین زمانه نبود نشان نظیر درعالم
به عقل پیر و بدل با اسل و بخت جوان
زاسم پاک اش اگر شرح جوئی ازعلمان
کند معنی عبدالرشید بس زیشان
بهزار حسرت و کرد از جهان رحلت
دیها د خالقش چنین خلد و مکان
زفیض طبعؔ ز تاریخ وی بگو حنفیؔ
غمش الف نزود از دے کسے آسان

قاصدے در خدمت محمد یوسف جان محمد زئی مستونگ

کنم آغاز نامہ بسم اللہ — پس فرستم بسوئے عالیجاہ
قاصدا چست تیز مثل پتنگ — روی از ینجا بسوے مستونگ
سوئے بابو محلہ راست روی — شو خبردار تا کہ غلط نشوی
مسکن و جائے ان ہنئے والا — بر مکانے بود بلند و بالا
طرفے مشرقین ٹانچی آب — اندر آں کواٹر است جائے جناب
چوں رسی بر درش زنی دستک — نکنی تو مگر صدائے حتک
گویمت اسم و حلیۂ زنشان — تا شناسی اورا بنام و نشان
اسم پاکش محمد یوسف جاں — گشت زین بر دو رسم فخر جہان
چومڑ چاردہ بود رویش — بستہ ہالہ بگرد آں مویش
قامتش ہم چو سرو باغ جناں — سرو خجلت خورد ز دیدن آں
پیش چشمش غزال شرمندہ — نرگس از رشک شد سرافگندہ
دہنش حقۂ در و مرجاں — ہست اظہار قدرت سبحاں
چوں شناسی بپایش سر بنہی — گویش اے ماہ خاندانِ شہی

وعده کردی مگر وفا باید — بے وفائی بتو نمے شاید

نکنی عذر ہیچ دارد مدار — کن قدم رنجہ بشام اڈت وار

ساز مشکور این دعا گوار — کن گدارا ہمین لکا پورا

از خدا شاد خواہمت دایم — تا مدارے جہان بود قائم

بخت و اقبال در رکابت باد — دشمنت خوار و خستہ و ناشاد

گو پیامم بر حمت اللہ جان — شدی ضامن نیابدست نسیان

دسلامم بہ قاضی عبد الغنی — ہیچ شک نیست مہربان منی

ہم سلامے محمد صادق را — دیگرے آں چاچلئے لائق را

دعا و حمد

نازم به قدرتِ شہِ خلاق و کردگار
گلشن کند خزاں و خزاں را کند بہار

در این زمانہ کہ شد دورِ دیر آخر
یوسف در این زمانہ بشد باز آشکار

سبقت ربودہ از صفِ خوبان این جہان
یارب نگاہ دار از بادِ خزاں بیار

ہر کس کہ سوئے وے نگرد مضطرب شود
گوید ہزار بار کنم نقدِ جاں نثار

حنفی بخوان دعا کہ خداوندِ بے نیاز
او را کند شمار بہ مردانِ رہ سوار

در تعریف مولانا روشن ضمیر میاں نور آحمد جان رئیسانی

پیرِ روشن ضمیر نور آحمد
این زماں بے نظیر نور آحمد

خلعتے فقر در براش زیبا است
ہم چو بدرِ منیر نور آحمد

عالمِ باعمل در این دوراں
خصلت اش جون امیر نور احمد

شیخِ با فیض حافظِ قرآن
نفس را کرد اسیر نور آحمد جان

متوکل بود و ہر دل عزیز
در طریقت دلپذیر نور آحمد

ہست مہمانان او از حد بسیار
در سخا بے نظیر نور آحمد جان

در دلِ حنفیؔ اثر کردہ
ہم ز فیض کثیر نور آحمد

یک غزل بصورتِ حکایت

صد سلام نبود بہ والاشان — حسبِ فرمائشے تو ماہ جہان

من برفتم بہ سوئے دلبرِ کے — شوخ کے ماہ کے ستمگرِ کے

چون زدم حلقہ بر درش دو سہ بار — آمد آن نازنین گل رخسار

تو چساں آمدی بسخانۂ من — پانہادی بہ آستانۂ من

گفتم من آمدم بہ دیدارت — داد پیغام ہم خریدارت

رقعۂ را کہ او سپردہ بمن — شد تعمیل آں بزمۂ من

دادمش رقعہ را بعد تعظیم — گوش کردم کہ تا کند تعلیم

گفت اُو باز وقتِ شام مرجا — تا کہ سازیم حکم اُو برجا

چونکہ شام آمدم بجائے صنم — با ادب بر درش نہاد قدم

آمد از خانہ سرو سیمائے — بود ہمراش میم رعنائے

بردِ خانہ نہاند بر کرسی — کرد ہم گفت گو و حال پرسی

گفت تو رشتہ دار کرداری — یا کہ تو رشتۂ دیگر داری

گفت من کہترم ازاں آغا
من بہ اُو نو کرم بلا تنخوا

گفت وگو بود تا بہ یک ساعت
بعد ازخواستم از او رخصت

گفت کانا بخور و باز برو
بلکہ پرسال کینم قصۂ نو

من بخواستم معافی ازاں ماہ
منتظر بود بر بہم آغا

کردم این رازرا از او پنہاں
نشود خستہ خاطر آن زیشان

دیگر اندر خیال من این بود
نشود بے ادب ندارد سود

فکر من بر آہے غلط آید
بے حیائے چنین نمے شاید

ہر دو بودند مثلِ حور و پری
دیدن شاں نمودہ ہر دو ری

بر سر من گزشت اُں محشر
نیست بر دیگرے چنین باور

عقل تاراج شد نہ شد طاقت
آں نمان خواستم از و رخصت

خندہ ہا کرد آں پری رخسار
بر داز من مطاع صبر و قرار

کردہ روشن چراغ را اُں ماہ
تا نوشید جوابِ عالیجا

باز کردند گفت گو باہم
بر سرے میز پس نہاد قلم

سوئے من دید گفت اُں بیباک
بفرستیم جواب او در ڈاک

بلکہ پچیدہ بود راز صنم
رو برو این حکایت عرض کنم

گفت از ما سلام عرض کنی — این سخن را بخیش فرض کنی

هم بگوں بشاهٔ پُر تعریف — ماندم از آمدن به کوئٹه شریف

این زمان ٹوکری ء سبزی بر — پیش رویش بنه کند باور

خاطرم خسته شد این احوال — الامان خواستم از نحوست سال

قصه کوتاه شدم زاو رخصت — من نداشتم دگر بسے فرصت

آمدم پیش شاه والا جاه — محفل آراسته بود در آنجاه

مطرباں هم نشسته با دف چنگ — مجلسے بود گو که رنگارنگ

لیکن افسوس جائے خالی بود — غیر موجود جناب عالی بود

دم بدم یاد شاه میکردم — ذکر تعریف ماه میکردیم

تا سحر بود شمع ما روشن — بعد ازاں آمدم به اسٹیشن

گفتم آقا سلام ها بسیار — زود بینیم چهرهٔ آں بار

ختم کن خفیاؔ حکایت هم — نشود خسته خاطر شاهم

مخمس حنفی بر غزل

مولانا جامی صاحب رحمت اللہ علیہ

اے حریفاں بسر افتاد از زاریٔ دل
باز رفتار فرد ماند ز غم خواریٔ دل
چہ کنم پیش کہ نالم ز جفا کاریٔ دل
دوستاں چند کنم نالہ ز بیماریٔ دل
کس گرفتار مبادا بگرفتاریٔ دل

اے طبیبا بہ علاجِ دل بیمار بیا
تا ببینی بچہ و در دلیست گرفتار بیا
بعد ازیں بگذرد مرور رفتار بیا
اے کہ بر زاریٔ دل میکنی انکار بیا
گوش بر سینۂ من بشنو آزاریٔ دل

زاہدا بر سرم این واعظ بیہودہ مخواں۔

چند گوئی کہ ہمین ندارد پایاں
نیمخوانم درین مدرسہ تعلیم گراں
خواندہ ام قصۂ عشاق بسے نیست دراں
جز جفاکاری یار دلدار و فاکاری دل

گر نشانی بسر آتش من رب سزا است
بارش رحمت تو تا بہ حشر بجا است
بیش ازین بر من غم دیدہ ستم نازیبا است
مدت صبر ز حد میگذرد صبر کجا است
کہ در این واقعہ صعب کند یاری دل

از ازل تا بہ ابد این دہر فنا راروش است
کہ نداریم قراری و ہمین کش مکش است
مرغ دل ازیں بوالہوسی در تپش است
گر بوصلت نرسم درد طلب نیز خوش است
نیست مقصود جز اینم ز طلب گاری دل

حیف صد حیف که هر کس ز وفا بیرون است
کس نمی پرسد ازین درد که حالت چون است
حنفیا درد تو از حد دوا بیرون است
عمرها شد که دل جامی ازین غم خون است
که کند با تو دمی شرح جگر خواری دل

ترجیع بند شکر امیر حسب خواہش

سردار محمد یوسف خان محمد زئی

دیروز بگلزار خدا امید شمگر
از بہر تماشائے چمن سرو سنوبر
از جلوۂ او گشت منور ہمہ بوستان
از رشک بصد پردہ نہاں شدت آزر
بشگفت بے غنچہ ز ہر گوشۂ گلزار
کبک آمد تا زیر قدم ہاش نہد پر
سر بردہ فرو نرگس از خجلتِ چشمش
ناسور شداں داغ دلِ لالۂ احمر
شد گنگ زباں فطرتاً در پیش کلامش
بسمل ز پریشانی زلفش شد شمشدر
بلبل بہ ادب گفت بہ او اے ہندی
بہر تو فدا باد ہمیں جان و تن و سر

کاکل کی طرح آج کیوں بل کھائے ہوئے ہو
شاید کہ کسی بات پر اترائے ہوئے ہو

چوں سرو بدید قامتِ آں شاہد رعنا
در خدمت آں شوخ بایستاد دبیک پا
قمری بہ ثنا خوانی وے گشت مدح خواں
زاں سو شدہ ہُدہُد بغزل گوی برپا
از ہر طرف فرح کناں کہتر و مہتر
گرد آمدہ ہر یک بہ تقاضائے تماشا
از بہر خریداری آں ماہ یگانہ
از چہار طرف صف زدہ ہر یک بہ تمنا
استادہ صنم مست دراں وسطۂ محفل
دل میبرد از خلق بیک خندہ دایما
ضرب بہ دف و چنگ و مغنی
ساقی بہ نوا گفت کہ اے دہر بے یکتا

کاکل کی طرح آج کیوں بل کھائے ہوئے ہو
شاید کہ کسی بات پہ اترائے ہوئے ہو

لب را بہ جوابش نکشود و دلبر طناز
گشتند ہمہ محو نیا مد ز کس آواز
از گرمیٔ محفل شدہ سرمست مغنی
میکرد بہر لحظہ بکس طرح نو آغاز
آں شوخ پری چہرہ چنین ناز و ادا کرد
صبر و خرد و طاقت کرد از ہمہ پرواز
واعظ چوں شنید آمد در محفلِ رنداں
گفتند برو از برما تفرقہ میانداز
سر کرد فرو ایں ہمہ با عجز ستادند
گفتند خدا را تو بگو معنیٔ ایں راز

کاکل کی طرح آج کیوں بل کھائے ہوئے ہو
شاید کہ کسی بات پہ اترائے ہوئے ہو

در ماه مارچ ۱۹۲۷ء در شہر خاران گفتہ شد

یک حکایت کنم از قدرت پاک یزدان
بوالعجب ساختہ ہر گونہ نظامِ دوران

وافیۂ رزق بہر جا کہ بود پاشیدہ
چار ناچار دراں جائے بیاید انسان

چونکہ مقصوم چنین بود بحکم خالق
شد گذرگاہ من از شوق بہ ملکِ خاران

آمدم سیر کنان من بدیار فرخ
بود یک غنچۂ گل نام نہاد خاران

سر بسر شرح بسازم ہمہ اوصاف خوشش
خاصہ اش اینکہ شد مسجد آن رشکِ جناں

قاضیٔ نیک سیر گشت امامِ مسجد
خلق از شوق عبادت بشود داخل آن

ہر یک انسان ببینی ہمہ اش با تازیب
بلکہ این وصف کہ باشد ز ملوک دوران

اسم گرامی پر وصف ملوکش گویم
نیک آثار بود محمد حبیب اللہ خان

خاندانش ز قدیم است خوش نصیب
نسل بر نسل چنین آمدو زنو بیتر وان

بخت بیدار نکو کار حریفِ خوش خُلق
کس نہ آزردہ از و گشت نکس شاکی ازاں

صاحبِ نام ونگ است رعایا پرور
ہر کہ آمد بدراش یابد از و عزت وشان

چند تعریف کنی کے بتوانی توصیف
دست بردار تو حنفیؔ و دعائے برخوان

نگہ اش دار الٰہی تو ز ہر آفت دہر
تا کہ برجائے بود دار مدار دوران

عدوش خستہ و دل ریش محبش خرم
تا جہان است براین گل نورزد بادِ خزان

تہنیت نامہ شادی خانہ آبادی شہزادہ میر محمد رحیم جان آحمد زئی ماہ ربیع اول ۱۳۷۷ھ

ماہ من جشن شریفانہ مبارک بادا
محفلِ جمع حلفیانہ مبارک بادا

حمد و للہ فرح بخش شدہ دہر دو رنگ
دورِ پیمانہ بپیمانہ مبارک بادا

خلعتے فخر ببر جمع عزیزان باہم
ہمہ احباب ملوکانہ مبارک بادا

انچہ دل خواست ہما مقصد آمد بظہور
رونق افروز کاشیانہ مبارک بادا

خار در چشم عدو فرحت اندر دل درست
جاں فشانی صحبانہ مبارک بادا

نسل احمد نسب احمد بہ محمد اسمت
بہر این ہر سہ جداگانہ مبارک بادا

تا جہاں است ہمیں فرح نصیبت بادا
این دعائے غریبانہ مبارک بادا

مخمس بر کلام کشفی در ماه شوال ۱۳۴۹ھ

نالم ز غمزۂ تو کہ با ما چہ کارہ کرد
آں پردۂ حیائے مرا پارہ پارہ کرد
چہ از دلم امید و تحمل کنارہ کرد
دزدیدن نگاہ تو راز اشکارہ کرد
ہر کس دید روئے تو سوئیم اشارہ کرد

مثل تو نیست حور و نہ غلمان در بہشت
خلق چرا سجود کند سنگ و خاک و خشت
نور تو جلوہ کردہ در کعبہ و کنشت
نازک تر از سمن بدنت را خدا سرشت
لیکن دل تو سخت تر از سنگ خارہ کرد

ہر کس گرفتہ نقل فراموش کردہ اصل
باریک بین زادم زینساں رسیدہ نسل
رنجی بکش بدانہ تا بر خوائی ز فصل

منّت کشے رقیب نکشتم برائے وصل
طبع غیور محبت ہجراں گدازہ کرد

کردم بداں امید مرا باد جاں فزا
لیکن نگر بجائے جزا شد عطا سزا

باید مرا کہ سر بنہم بر رہ رضا
جز صبر چارہ نیست کہ از دفتر قضا

قتل مرا خدنگ نگاہش اجازہ کرد

آں شوخ در غضب شد و چین بر جبین نہاد
نشتر رو فغاں بہ زمرۂ مشتاق ہا فتاد

چوں من بہ عشق شہرہ آفاق کس مباد
جز نام من بکشش عشاق رہ نداد

آں متقی پسر کہ بقتل استخارہ کرد

نادیدہ دل حکایت وصف تلاشنفت
از خوشدلی ہماں دم مانند گل شگفت

پس حلقۂ غلامی در گوش خود گرفت

مردانہ بار عشق تو بر دوش خود گرفت
باور نبود آنچہ دل بیچ کارہ کرد
روزِ ازل چو جملہ ارواح صف گرفت
در جملہ خلق فرقۂ عاشق شرف گرفت
حنفی چو دید سینۂ خود را ہدف گرفت
آن شوخ باز تیر و کمان را بکف گرفت
کشفی عبث رفوعِ جگر پارہ پارہ کرد

تہنیت نامہ مبارکبادی جناب والاشان بلند اقبال
اعلیحضرت ہز ہائی نس محترم خان میر محمد اعظم
جان والی قلات دام اقبالہ در ماہ شعبان ۱۳۵۰ھ

تہنیت نامہ

مرحبا این تخت و تاجت صد مبارک باشدت
با بزاراں شان و شوکت صد مبارک باشدت

با عزیزاں و قریباں شادمانی شد نصیب
حاسداں را شد ندامت صد مبارک باشدت

در صبوری شاز و نادر مثل تو باشد دگر
حق ازاں دادہ مرادت صد مبارک باشدت

اسم اعظم شان اعظم اسم اعظم یاورت
اسم اعظم سایہ بانت صد مبارک باشدت

آفتابِ بخت تاباں قوتِ بازو ظفر
سوئے ملت راہ ہدایت صد مبارک باشدت

قوم پرور سایه گستر بر همه خلق جهان
از ازل آمد خطابت صد مبارک باشدت

حمد لله هرچه میخواستیم آمد در ظهور
نوش نصیبی از رعیت صد مبارک باشدت

دست بردارو دعا کن سیدا هر صبح و شام
آخر انجامش فصاحت صد مبارک باشدت

با هزاران شوق و فرحت مژده ده ای حنفیا
از همه اهل سیادت صد مبارک باشدت

بتقریب تشریف آوری جناب
والاشان شہزادہ آغا عبدالکریم
خان آحمد زئی

مرحبا صد مرحبا اے ماہ من خوش آمدی
لطف کردی بر گدا آقائے من خوش آمدی

کلبۂ احزان ما گلزار شد از مقدمت
بارک اللہ اے درے یک تائے من خوش آمدی

لطف تاں باد افزوں بر این غریباں ہر زماں
ہم تو ہستی ملجا و ماوائے من خوش آمدی

گر بظاہر یک زماں دارد ز لطفات شکر یہ
بلکہ گویند حملہ گی اعضائے من خوش آمدی

از خدا خواہم دعا گوئی ہمیں صبح و مسا
دائما در زیر ظل شاہ من خوش آمدی

ماہ شوال ۱۳۵۵ ھ در ڈھاڈر

بتقریب تشریف آوری جناب
والاشان شہزادہ آغا عبدالکریم
خان آحمد زئی

مرحبا صد مرحبا اے ماہ من خوش آمدی
لطف کردی بر گدا آقائے من خوش آمدی

کلبۂ احزان ما گلزار شد از مقدمت
بارک اللہ اے درے یک تائے من خوش آمدی

لطف تاں باد افزوں بر این غریباں ہر زماں
ہم تو ہستی ملجا و ماوائے من خوش آمدی

گر بظاہر یک زماں دارد ز لطفات شکر بر
بلکہ گویند حملہ گی اعضائے من خوش آمدی

از خدا خواہم دعا گوئی ہمیں صبح و مسا
دائما در زیر ظل شاہ من خوش آمدی

ماہ شوال ۱۳۵۵ ھ در ڈھاڈر

بہ تشریف آوری جناب جلالت مآب اعلیحضرت میر احمد یار خان والیٔ قلات بمقام ڈھاڈر

حمد خلاق زفر خندہ گیئی لیل و نہار
بدمید است در این گلشن ما تازہ بہار

شکر گویئم بر این نعمتِ یزداں ہر دم
کہ شرف یاب نمود است شہہ احمد یار

چوں قدم رنجہ نمود است امیر الامرا
شد ہمیں خطہ ز الطافِ قدوم اش گل زار

گر رضا مند شود خالق بر ہر قدمے
دید از لطف و کرم بادشہ نیک شعار

اہل ڈھاڈر ہمہ مشکور ز لطف و کرم اش
جملہ سادات کند نیک دعا را اظہار

عمر و اقبال فزوں باد ترا حامی درد مہر
گلشن ات باد مدامین بجہان تازہ بہار

کردگار این دعا را تو اجابت بخش
لطفیل احمد مختیار و اصحاب کبار

ترجیع بند کلام حنفی در جواب مصرع
جناب حاجی میر آحمد خان بنگلزئی صاحب

گوہم ثنائے قدرت ہر رنگ کردگار
کردہ رموز وحدت در کثرت آشکار

موجود کرد وجود نبی راز مشت خاک
وانگاہ ہزار نعمت کردہ بر او نثار

اول بصدر خلد نشانہ اش چو شہ بہ تخت
پس بے نیاز گشت رساند اش بحالِ زار

کردش برون ز خلد برائے نظام دہر
تا در جہاں خدائی او ے گشت آشکار

دادش بدست جملہ مضامین کارہا
در دہر کرد او را فعل مختیار

تقسیم کرد قسمت ہر یک بہ لائق اش
تا ہر یکے بہ حشر بیانید در شمار

کس را بدہر داد صحبت بیک سبیل
کس را نہاد داغ غلامی آن نگار

پرسیدم از حریفے مقصود حال خیش
گفت تو ہم چو بلبل کن نالیۂ ہزار

گاہے بکن تو زمزمہ اندر بہار دہر
گاہے تو از خزاں بکش رنج بے شمار

روزے ز گردش فلک و دہر دوں نواز
وارد شدم بدرگہۂ محبوب شہسوار

شاید کہ در الست چنین امر رفتہ بود
گشتہ دلم اسیر بہ زلفین آں نگار

دست دعا برارم ہر صبح و ہر مسا
یارب ز مخلصان رسولت ورا شمار

شد اشتیاق دیدن آں حسن نازنین
کردم روانہ رقعہ تا آیدم نگار

آمد جواب نامۂ آں شوخ پر فنی
دیدار می نمائی پرہیز میکنی

بند دویم

حیرت گرفت دامنِ عقلم کہ این چہ بود
معنیٰ این معمہ باید کنی تو زود

در این جواب بسکہ سراسیمہ شد دلم
این نوحکایت است کہ آمد در این وجود

این وصف گشتہ موصوف در حق دلربا
نے کس برائے عاشق این لفظ را شنود

ہر لحظہ جاں فشانی عاشق مناسب است
ہر کس بہ بے نیازی معشوق راستود

حکمت چہ بود در این معشوق گشت عاشق
اَیا چہ بود مقصد خواہش بر این نمود

تعبیر کرد خاطرم و گفت رائے خویش
شاید ورا محبتِ اسم رسول بود

بودی مگر ز خاص سگان درے رسول
مشہور ہست بجنون کہ پابوس سگ نمود

یارب نگاہ رحمت ہر دم بکن بسوئش
تا ہست در زمانہ دارائی تا رو پود

در حشر سہر فرازی حاصل بکن ورا
ہم در زمانہ اورا حاجت برار زود

حنفی شنو جوابت از شاہد غنی
دیدار مے نمائی پرہیز میکنی

تاریخ وفات مولوی قمرالدین

ببین حکمت یزدان دور چرخ کبود
ازین زمانہ ہر رنگ کس نشود خوشنود

زمولوی قمرالدین حکایتے بکنم
ہزار رحمت بر روح وے صواب درود

برائے دیدن فرزند خود بشوق تمام
زملک پنڈی بہ بھاگ کرد ورود

ندید خوب رخش تا کہ یوم چہار شمبہ
صدائے بانگ اجل ناگہاں زدہر شنود

بشش زماہ رجب از فنا بسوئے بقا
بسال سیزدہ صد و چہل ہفت شد بدرود

مبارک بادی تولد شدن فرزند
میر حبیب اللہ خان شہوان ۱۳۴۷ھ

رونق فرحت کاشیانہ مبارک بادا
شادیٔ جشن جداگانہ مبارک بادا

شکر صد شکر کہ مقصود دل آمد بظہور
مظہرِ لطف کریمانہ مبارک بادا

قائمش اسم بود بخت طالع قائم
برسرش اسم شریفانہ مبارک بادا

اخترے گردش دوراں بسعادت بادا
فال نیک است دراین خانہ مبارک بادا

زینتِ دہر شود فرصت احباب زماں
ہمہ اطوار امیرانہ مبارک بادا

مخمس بر غزلِ کتبِ زمان حضرت عطائی صاحب رحمت اللہ علیہ متکلامِ حنفی

ندارم زادیک روزے عرب فرسنگ شد منزل
سفر کردم چو بر مقصد ندانم چوں شود حاصل
بہ آسانی شمردم کار آمد پیش ایں مشکل
ضعیفم در رہِ دوری و غربیم بیکس و بیدل
عزیزاں ہمتی یاراں دعائے دوستاں سہل

مکرماہمت کامل درین بسیار میکوشم
کہ تا ایں جنس عصیاں را بہ نقد عفو بفروشم
دلے افسوس ہر ساعت کہ باید غافلی ہوشم
خریدم بار بردوشم سفیرم مست و مدہوشم
عجب از خود فراموشم کہ بگزیدم رہِ ہائیل

عصا بر ہر طرف کوبم ز ہر رہ چوں نابینا
چو لطفِ حق شود یاور شوم شاید برہ بینا

بنارِ عشق اگر سوزم وزاں پس میشوم بینا
صبورم از پے دنیا صبورم از غمِ فردا
نفور راز حسن اعمالم بسوئے معصیت مائل

عجایب بے خبر بودم نبودم حیرت بیجا
بحکمت از عدم اورد موجود وجود ما
گرفتاریم در ذلت ہمیشہ شور و واویلا
ضرورت آمدم ز انجا بفضلت زیستم اینجا
نکردم جز تحیر ہیچ ازین دار العمل حاصل

تو اے حنفی مشو غمگین بہ این شعر عطائی بین
رسانده مژدۂ رنگین بصد ناز و بصد تمکین
زدست خوف بیرون آ بفرش مغفرت بنشین
ضمیرت را بده تسکین مرنجان خاطر مسکین
کہ ہست آخر شفیع تو عطائی احمدِ کامل

تاریخِ وفات فیروز پسر ڈاکٹر محمد ہاشم

وا ویلا و ماتم است امروز
رخت بر بست زین جہان فیروز

داغ دل کرد محمد ہاشم را
زامدن او بود قبلہ گاہ دوروز

خانہ اش ز قاضیان قدیم
عیش و عشرت نکردہ بود ہنوز

داشت مسکن بہ پوشۂ بنگش
ضلع جمبو ملک دل افروز

سال تاریخ دوازدہم افتاد
گفت نغزش مخور د حرف اموز

۱۳۳۷ھ

بہ سلسلہ جشنِ آزادی پاکستان
مورخہ ۱۴ اگست ۱۹۴۸

صد مبارک جشن تاں اے صاحبانے محترم
بر زماں فرحت فزاید دور بادا درد و غم
وائما معمور بادا قصر پاکستان ما
بخت شاں ہم چوں سکندر دور شاں چوں جام جم
نالہ و فریاد اسلامی جو آمد در خروش
قدرت اش امداد دادو پشت خصم خم
یا الٰہی تاکہ این دورِ زمان دارد بقا
دوستان اش شاد و ماں چشم عدواش پُر زنم
ا ں اعظم خوانم اش شمش منور یاکہ لیگ
خوانم اش از لطف حق اندر ترقی دم بدم
صدر مالیش بدر تاباں پبلک اش سیارہ گان
نجم طالع شاں درخشان دائما چوں صبحدم
التجا صبح و مسا دارم بدرگاہے خدا

مذہبِ اسلام تا ہد زور و د رنج و ستم
پیش حق دارم شفیع ہم ذات پاکے مصطفیٰ
وز طفیلے ذات او سازد بما فضل و کرم
کے ادا سازی تو حقِ حق وصف انجمن
ساز حق سازد ادا وصف اش بصورتے زیر و بم

در سلسلے وفاتِ بابائے قوم قائداعظم محمد علی جناح ۱۱ ستمبر ۱۹۴۸ء

واویلا و ماتم است امروز
زخت بر لبست این جہان دل سوز

آنکہ اسلام را قوی میخواست
بلکہ کوشان بود در این شب و روز

آنکہ قربان کرد مال و جان
بہر اسلام گشت وے فیروز

داغ دل کرد اہل مسلم را
جلوہ گر گشت در جہاں دو روز

در جہان بود قائدے اعظم
در بقا گشت مرحبا اندوز

زاوئ قوی گشت بازوئے اسلام
کام دل حاصل اش نبود ہنوز

تا نکہ جہاں است اسم او زندہ
گر پنہاں شد ز چشم ما امروز

جایہ اش خلد مرقد اش پُر نور
این دعائے پیش حق کنم شب روز

سیزدہ صد شصت و ہفت مہ ذیقعد
حنفیا سال رحلت اش آموز

در فارسی سنہ و تاریخ وفات

بہ سلسلہ وفات بابائے قوم قائدِ اعظم
محمد علی جناح گورنر جنرل پاکستان

تعزیت نامہ

فغاں زچرخِ ستم گار بے وفا دوراں
بغیر جور ندیدہ است زاوکے احساں

چو فہم را بکن رہبرِ اَخرانجام اش
ترا نگاہ کند چند روز چوں مہماں

ہزار حیف کہ دل را بہ الفت اش بندیم
برسم جور گرفت است تاج و تختِ شہ ہمان

بہ بین چہ کجروئی ساخت در زمانیہ ما
شنو کہ گویمت از ظلم وے کہ کرد چساں

زفہم دار امیرانِ قائدِ اعظم
کہ نیست بلکہ نظیر اش دگر دراین دوران

بہ این زمانیۂ ابتر ہمہ صفت موصوف
بعمرِ پیر رسیدہ وے بخت جوان

بہر کجا کہ شدی خسروانہ انجمنے
بہر سبیل ہم او بود زیلت ایشاں

ہزار حسرت او کرد از جہان پدرود
داد خالق اش از فضل خویش خلد مکان

زبہر غیرتے دین مال و جان فدا کردہ
دراین زمانہ ابتر کسے نکرد چنان

بسال سیزدہ صد و سست و ہفت رفت از دہر
غم اش زود نرود از دے کسے آسان

بہر زماں حنفی از خدا ہمے جوید
بروز حشر کند در حق اش بسے احسان

غزل

مبتلا شوم در درد فراق جاناں
واہ چہ دردیست کہ شب روز او امنم نالان

لاعلاج اند ازین درد حکیماں حریف
بخت گر یا شود صحت آید آساں

خواہش ادویہ کردم ز حکیم ہا ذق
شرح آن گفت بجز وصل نباشد درماں

گفتمش وصل کہ خواہم ز کہ جویم مطلب
گفت از ہر سرشش مصرع بکش حرف بداں

حنفیاؔ گر شود ات وصل میسر روزے
کام دل میطلب و شکر بکن از یزداں

مخمس بر غزل واقف

ز هجرش فزون شد ز حد بیقراری
ندارم ازین پس دگر تاب داری
کنم عرض پیشت بجای نزاری
غباری ره درش را صبا گر ببیاری
مرا بر سر دیده منت گذاری

شده شهره در دهر جای تباهم
ز بهر تماشا جهان شد فراهم
بهفتم فلک رفت این سرد آهم
ندارد مه و خیمه جانان فراهم
تو ای سنگدل از کدامین دیاری

کنم حال اظهار صاحب سخن را
که همدرد باشند اهل محن را
زمادور سازند رنجے کهن را

بسر وقتم آرید آن سیم وتن را
که کیماب گردیدم از بیقراری

برآید ازین کام اغیار واکف
زکف میدهی زلفِ دلدار راکف
زحنفی شنو شرح اشعار واکف
پسندیده این سستیٔ اثار واکف

بغفلت چرا عمر را میگذاری
مرا برسرودیده منت گذاری

مخمس بر کلام شاہ شجاع

شوال سنہ ۱۳۴۹ھ

جلوۂ حسن چو بذات تو اثر پیدا کرد
نور از روئے تو ہم شمس و قمر پیدا کرد
بہرے از فیض تو ہم جن و بشر پیدا کرد
روئے خوب تو ز خط زیب دگر پیدا کرد
مصحف حُسن عجب زیر و زبر پیدا کرد

راز این بود کہ حق جلوہ بدوراں میخواست
ذات خود را ہمہ رنگ و بہر شان میخواست
بہر ارائشِ حُسنِ تو چوں سامان میخواست
باغبان ازلی باغِ جمالت را میخواست
بہر آرائش او سبزۂ تر پیدا کرد

آدم از منزلۂ خلد عجب دُور نمود
ہر یکے را بیکے شہرت مسرور نمود
رتبۂ ختم رسل را تو مشہور نمود

چوں صبا خالِ سیاہ را از رخت دور نمود
رزیں تیرہ عجب باز سحر پیدا کرد

مظہرش جلوہ نمود و جہاں شد پیدا
عشق را گفت کہ شو تو بدوراں یارا
خواست جملہ جہاں را بتو سازد شیدا
کردہ نقاش ازل صنعت خود را پیدا
ازیں قدرتِ خود چوں تو بشر پیدا کرد

بود وحدتِ کہ ز اول علم کن برداشت
ناگہاں آمد و کثرت بجہاں سر برداشت
جبرائیل او ہم تخم دوے را میکاشت
مادر دہر ندانم چہ سرے با ما داشت
بہر اشفتی ما چوں تو پسر پیدا کرد

اول از لوح قلم صورتِ و معنا بنوشت
باز ظاہر شد نمود کہ این نار و بہشت
ملک از آب الم خاک وجودی سرشت

بسکہ در سینہ خدنگ تو بپایاں ننشست
ظاہر دل زپر تیر تو پیدا کرد

قاصد عشق تو آمد دلم چو ببرد
سازد شیکبائی بجانم پرورد

برعتِ عقل بسر بود و آں را ہم بُرد
پیش ازیں ناوک مژگاں تو بر دل میخورد

حالیا سینه ام از داغ سپر پیدا کرد

دو دو عالم بخدا جز تو نمی خواهم یار
خار ہجراں تو بہتر ز ہزاراں گلزار
حنفی با بوس سگت کرد نمی آرد عار
شاہ شجاع از تو بہ مقصود رسد آخر کار

بر شاخ امید وصل تو ثمر پیدا کرد

چو عمر ازدہ گذشت اے آدمی زاد
نباہر دم بہ دران کار افتاد
نشاط و عیش باشد عشر پنج سال
خوبیست اید بتو اید دگر حال
رسد بر سی جمال نازنینت
زطاقت ماند تے زیب و زینت
چہل آمد نماند تندرستی
ہمہ عفوت پذیرد درد و سستی
آخرش تا بہ چہل پنج آید
بہر گونہ بہ الت رنج آید
ندانش چون رسیدی تا بہ پنجاہ
ترا دیوانہ گویند اہلِ دنیا
بہ ایام سلف ابیات گفتند
شمارے عمر را چون در سفتند

ثمر دا یام ماضی تا بہ صد سال
بمستقبل نماند این وصف واین حال

بنائے وقت راچون دید حنفی
شمارے خیش رادانست کافی

نامۂ منظوم بخدمت عالیجاہ
میر احمد خان بنگلزئی

نامہ اول بوصفِ یزدان باد
آنکہ قلبم بذکرِ خیش کشاد

شرح احسان حق نخواہد شد
گرچہ بر موزباں شوند بیاد

بعد ازاں نعت سرورے عالم
یافت آدم بعشق او بنیاد

باد از ما ھزار ہا صلوات
بر ہمہ یار و آلہ الامجاد

چونکہ فارغ شدم ز نعت ز شکر
پیک نامہ کنم روانہ چو باد

سوئے عالی نصب شریف لقب
نیک خصلت حریف نیک نہاد

احمدش اسم و احمدش شافعی
آ احمدش ہر زماں کند امداد

قاصدا چوں رسی بدرگہۂ دوست
کنی تعظیم خسروانہ بیاد

چوں سلامش دھی بعجز بگو
صوم این ماہ تو مبارکباد

عید آمد قریب اے محبوب
لیک با ما چہ میکنی امداد

خلعتِ نو بما عطا سازی
یا بہ کہنہ مرا کنی دل شاد

فخر سازم رسد کلاہ زری
یا بصدری و کوٹ کارفتار

یا کہ اِمسال سازیم محروم
یا الٰہی کہ نیک نوبت باد

گرچہ فضلات گشت مدنظر
باید امید ما شود برباد

گر سخایت رسد برامدادم
نخلِ امید بود بارنہاد

یا جوابے بدہ کہ صبر آید
یا بدہ مژدہ تا شود دلشاد

گرچہ ہر یوم ہر دم و ہر ساعت
میکند وصف میکند فریاد

ہیچ شک نیست سائلان بس اند
مستحقِ قدیم را کن یاد

شدہ دلم ز رقعہ ہا پُر درد
کارِ مقصوم ہر چہ بادا باد

حنفیا مختصر بکن بکن تحریر
دست بردار کن دعائے یاد

یا الٰہی خورد ز بخت ثمر
دوست وے شاد و دشمنش برباد

جوابِ عالیجاہ در جوابِ نامۂ منظومِ بندہ

بصد وصف خدائے صاحبِ جود
آنکہ کس نیست غیر او معبود

آں خدائے ز لفظ کن فیکون
کہ دادم زمشتِ خاک . وجود

بعد ازاں نعت مصطفےٰ گویم
گشت و نیاز بروئے اُو موجود

رحمتِ حق نثار یارانش
یافت عالم ز عشق شاں ہمہ بود

ببرائے قاصد از من نامہ
سوئے ببر کہ حنفی انجا بود

شدہ شاقی مگر ز صوم بے
لب و دنداں ز مختش بکشود

خواستہ او زمن مگر امداد
نظم ہا ہمچو در او پیمود

مہربان قدیم اوست مرا
بار یاوراو خدائے ودود

سیدا چوں کنم دراین ساعت
نیست جزسے بجیب من موجود

کن قبولش زلطف مرحمت
گرچہ این لائق انعام نبود

بس کن ائے عاصیا تو شعر دیی
شعر حنفی زشعر توست فزود

باد از ما سلام ہا بسیار
مرحبا مرحبا زحد فزود

ترجیع بند منکلام حنفی در جواب مصرع عالیجاہ

میر احمد خان بنگلزئی ۔ مصرع دیدار مینمائی پرہیز میکنی

گویم شنائے قدرت ہر رنگ کردگار
کردہ نمود وحدت در کثرت آشکار

موجود کرد وجودِ نبی را زمشتِ خاک
وانگاہ ہزار نعمت کردہ براُو نثار

اول بصدر خلد نشاندش چوں بہ تخت
پس بے نیاز گشت رساندش بحالِ زار

کردش بروں زخُلد برائے نظام دہر
تا در جہان خدائی وے گشت آشکار

دادش بدست جملہ مضامین کارہا
در امر و نہی کرد ورا فعل مختیار

مقصود خاصیۂ کہ ہمے خواست خاطرش
درع وشش وق جہاں را بشد مدار

تقسیم کرد قسمت ہر یک بہ لایق اثر
تا ہر یکے بحشر بیاسید در شمار

کس را بہ دہر داد مجست بیک سبیل
کس را نہاد داغ غلامی آن نگار

پرسیدم از جریفے مقصود حال خیش
گفتا تو ہم چو بلبل کن نالۂ ہزار

گاہے بکن تو زمزمہ اندر بہارِ دہر
گاہے تو از خزاں بکش رنج بے شمار

روزے ز گردشِ فلک و دہر دوں نواز
وارد شدم بدرگہۂ محبوب شہریار

شاید کہ در است چنین امر رفتہ بود
گشتہ دلم اسیر بہ زلفین آن نگار

دستِ دعا برارم ہر صبح و ہر مسا
یارب ز مخلصان رسولت مرا شمار

شد اشتیاق دیدن آں حُسن نازنین
کردم بہانہ رقعہ تا ایدم نگار

آمد جواب نامۂ آں شوخ پُر فنی
دیدار مے نمائی پرہیز میکنی

بند دویم

حیرت گرفت دامنِ عقلم کہ این چہ بود
معنیٰ این معمہ باید کنی تو زود

در این جواب بسکہ سراسیمہ شد دلم
این نو حکایت است کہ آمد در این وجود

این وصف گشتہ موصوف در حق دلربا
نے کس برائے عاشق این لفظ را شنود

ہ لحظہ جاں فشانی عاشق مناسب است
ہرکس بہ بے نیازی معشوق را سقود
حکمت چہ بود دراین معشوق گشت عاشق
آیا چہ بود مقصد خواہش بر این نمود
تعبیر کرد خاطرم و گفت رائے خیش
شاید درا صحبت اسم رسول بود
بودی مگر ز خاص سگان درے رسول
مشہور ہست مجنون پابوس سگ نمود
ارب نگاہ رحمت بردم بکن بسوئش
ابت در زمانہ دارا سے تا رو پود
در حشر بہ فرازی حاصل بکن ورا
اسم در زمانہ ورا حاجت برار زور
حقی شنو جوابت از شاہد غنی
دیدار مے نمائی پرہیز مکینی

مناجات در ماہ رمضان شریف ۱۳۵۱ھ

عرض دارم بجنابت بہ بسے عجز و نیاز
کہ توئی بندہ نواز
نظرِ رحمت از لطف بحالم انداز
چارہ ئے کار بساز
نامۂ من شدہ از زشتی اعمال سیاہ
حال من گشتہ تباہ
چکنم پیش کہ گریم کہ ندارم دمساز
نہ دگر جائے نیاز
یا دور دست بدل درد بدرد زنالم
زاں سبب پامالم
گشتہ از کردہ پشیماں بہ درات آمدہ باز
توبہ بازم ممتاز
اے شہنشاہ بگدائے در خود کن نظرے

نظرے پُر اثرے

عمر من صرف ہوا گشت ز روز آغاز

یا کہ در سوز و گداز

حنفیؔ امید بدرگاہ تو دارد اکثر

کہ بروزِ حشر

قلم عفو بران برسر نامہ از ناز

نشود دور دراز

حسب فرمائش سردار
بہادر میر محمد خان شہوانی صاحب

نازم آں قدرتے خدائے عظیم
دارد از فضل لطف ہائے عمیم

کردہ پیدا جہاں بوقلمون
شد در و جلوہ ہائے گوناگون

قدرتش جائے عبرت است بران
نرسد فکر کس بحکمت آن

یک حکایت کنم زد ہر عجب
نیگرید کارہائے قدرتِ رب

کہ خیالے جناب عالیجاہ
بود این طرفہ ایدش بہ نگاہ

نقطہ دان است نقطہ سنج خریف
رحم دارد بحال خستہ ضعیف

نسل عالیش صاحب شہوانی
اسم گرامی اش محمد خان

یا الٰہی بحق احمد پاک
شاد دارش بزیر ہفت افلاک
کن نصیبش ہر عز و کمال
داشتنش باد دائما پامال

آمدم من کنون بمطلب خویش
تا کنم تحفۂ عجب در پیش
صفتے خاندان خود سازم
بر کمال و خیال شان نازم

آلِ سادات در جہان نوراند
لیکن از رسم و رائے خود دوراند
صفتے خویش را یکے برداشت
دیگری را بمثل خس پنداشت

آں خیال کرد گفت گدئے غرور
گشت ربیس ہم ازو مسرور
بُرد تا ہفت آسمان رتبہ ٔ
خواند از وصف خود بسے خطبہ ٔ
دیگرے را بگفت اے ناکس
وصفِ خود میکنی تو باہر کس
آں حیانت کنم کہ خاک شوی
از درد سینہ چاک شوی
واں دگر چونکہ این سخن بشنید
مثل شیر عزین ز جا جنبید
گفت اے بے حیا و بد مادر
خیز یکدم برون برا ز در
تا برابر شویم در میدان
ہم تماشا کند خورد و کلاں

سینه ات زابمشت شک سازم
درهمه عالمت سبق سازم
باز درخواب اَیدت چون یاد
جست سازی واویلیه او فریاد
درجلالیت اُمدند یکدم
دست برکفش ها شدند باهم
چون خردسان شدند سرباسر
این بران زور کرد اَن بدکر
بهرانجام آمدند خلقی
تانگیرند دست بر حلقی
لیکن آن سیدان زجوش خزدش
گفت بامردمان که بس خاموش
دور باشید بلکه از ما گم
تانسوزید از او چون هیزم

خلقتے جہلیان فراست داشت
ہیچ کس عذر را بخود نگذاشت
دور گشتند ہم تماشا بیں
کردہ بر قول و فعل شان نفرین
نوبت کفش تا تمام رسید
بدنے شان ز نار غم بر تپید
دست بریش ہا گرفتہ بہم
زور کردند کہ گر بہ ستم
گہ بزانو یکے رکوع کردی
گاہ دیگر چنیں رجوع کردی
کشمکش تا بہ انقدر بر سید
ہمہ خلقت بمال شاں رسید
جمع گشتند تا کنند انجام
کہ رسید است کار شان بہ تمام

عجز کردہ و گفتہ با ایشان
کے شوید جام صلح را نوشان

زآن طرف این جواب نشان برسید
فضل مارا لباز ہاست کلید

تانباشد بشوق ساز و سرود
کے شود کینۂ دو سُو نہ فرود

خلق ہا حکم شان بجا کردند
تا کہ ساز و نوا بنا کردند

باز انجام صلح انجامید
کار ایشاں بہ اختتام رسید

بر دو زانو نشستہ با ہم خوش
نہ بہ دل کینہ و نہ رُوئے ترش

حنفیؔ از شنید نس فق شد
قلمش از نوشتنش شق شد

بوقت تبدیلی مستوفی خان

صاحب مہر دل خان گفتہ شد

فغان ز چرخِ ستم گار دور کج رفتار
بہر دقیقہ کند نو تماشہ نو آثار

ہمیشہ از چمن دہر زخم خار آید
مدام بلبلِ دوراں کند ز غم گفتار

سحر ز شہرے مستونگ قاصدے آمد
بکرد حالت غمگین پیش ما اظہار

زمانہ باز بمستونگ کجروی برداشت
چنان افسر نادر بسے نکرد مسدار

کریم طبعِ مدبّر شریف دادہ نصب
چناں کہ مہر دل اسمش چنین بعز و وقار

ازین علاقۂ ماں آشیاں خود برداشت
نمود حلقۂ ناڑی و بھاگ را سرشار

چو این شنیدم از صدق دل چنان گفتم
که این امانت خود را تو بر خدا بسپار

همیشه رعیت خورسند خوش دلیم ز روے
بهر علاقه که باشد خدا ورا خوش دار

ز پبلک است همین انتخاب از حنفی
که حق همیشه ورا دارد اش بعز و وقار

حکایت

حکایتِ شنوید از بیان دور فلک
بوقت خیش بدیدم بدہزیش و کمک

نقاش قدرت بخود رنگ ہائے عجیب
برنگ رنگ نمائش کند بہ نیم رمک

بشہر مستونگ روزے رسیدم بر مکتب
ستادہ بہر تماشائے درس خیل ملک

درون برفتم دیدم چو نوجوانے را
کشیدہ قامت چوں سرو زیر بام فلک

سلام گفتم گفتہ علیک با شفقت
بسے فصیح زبانش کلام پُر ز نمک

تعریفش چو پرسیدم جواب داد مرا
ز خاک ہند شرف یاب بہ اسلام الحق

چنان نمود دلم را اسیر الفتِ خویش
بدین قرار دلم را نبرده ہیچ کسک

دعا کنم در این بستان بر این گل
تسلتے نکند ہم خزاں و خار و خسک

نسانہ ہا بکنی تا بہ چند اے حنفیؔ
تو سعی کن بوفا و از یش بگیر سبق

بتقریب تشریف آوری عالیجاہ
آغا عبد الکریم خان آحدزئی

مرحبا صد مرحبا اے ماہ من خوش آمدی
لطف کردی برگدا آقائے من خوش آمدی

کلبۂ احزاں ما گلزار شد از مقدمت
بارک اللہ اے دُرے یک تائے من خوش آمدی

لطف تان باد افزوں براین غریباں ہر زمان
ہم تو ہستی ملجا و ماوائے من خوش آمدی

گر بظاہر یک زماں دار ز لطفات شکریہ
بلکہ گویند جملہ گی اعضائے من خوش آمدی

از خدا خواہم دعا گوئے ہمین صبح و مسا
دائما در زیر ظل شاہ من خوش آمدی

ماہ شوال ۱۳۵۵ھ
زردھاڈر

بسلسلۂ تعریف مولا بخش ولد نائب عید و چون بر حکومت آمد به بعلاقہ مستونگ مگر مردم خوب و خاندان را بنظرِ حقارت میدید آخر بدل شد

مستونگ از رفتن تو زیب دگر پیدا کرد
بود ظلمت چو شبِ نور سحر پیدا کرد

چونکہ شہزادہ براین حکم مقرر گشتہ
ورق دہر عجب زیر و زبر پیدا کرد

گفت لاخیر عبیدی شہ ء لولاک بما
تجربہ گشت بدل ہا چہ اثر پیدا کرد

ورد میکرد لفریب چون دگران قران را
احمقاں را بہ ہنر بر سر خود شیدا کرد

یا الٰہی سرنگوں ساز چنین فرعونے
خیر بگذاشت بہر جا ہمہ شر پیدا کرد

یا محمد تو شفاعت مکن اش در محشر
بہر اولاد تو ہم دردِ جگر پیدا کرد

خفیاؔ چند بنالے ز غم دہر و رنگ
مالکِ حق ز شجر تلخ ثمر پیدا کرد

بر غزلِ مولانا کتب زمان حضرت
میاں عبد الباقی سرحندی المغفور
مدس کردہ شدہ منکلا سید غلام حیدر
شاہ حنفی چشتی ۲۶ ذالحجہ ۱۳۶۲ھ

آنکس کہ ز تو شنیدہ باشد
چوں بندۂ زر خریدہ باشد
آنکس کہ ز تو رمیدہ باشد
ایمان زوے پریدہ باشد

آنکس کہ ترا نہ دیدہ باشد
وز عمر چہ بہرہ دیدہ باشد
قد ہمہ دلبرانِ عالم
پیش قد تو خمیدہ باشد

تو محرم بارگاہ قدسی
موسے سخنے شنیدہ باشد

کن ترک تعلقات باقی
مردان صفر خریده باشد
با حُسن تو کے شود مقابل
یوسف کہ بہ زر خریده باشد
خاکِ قدم تو یا محمدؐ
کحلیست کہ نور دیده باشد

نعت شریف

شیدا شدام بہ اسم پاکت
ہم برکرم تو یا محمدؐ

محراب شد برائے مساجد
ابروئے خسم تو یا محمدؐ

در حشر ہمہ پیغمبراں آیند
باشند بر شفاعتے تو سائل

ہم ذات مقدسے خداوند
باشد بہ گفت گوات مائل

ہر لحظہ ز دردِ سخت نالم
ہم ہجر تو کردہ پائے مالم

از صدق فدا بہ آن جمالم
آمد بہ یقین ہمین خیالم

امید کند جملہ عاصی
وزنارِ سقر خلاصی

امید کنم کہ این سگِ خود را
آنجا تو بہ خلق خود شناسی

روزے کہ شود جہان پاکت
بہ سرے کوثر نامدار ساقی

حنفی بکند امیدِ لطف ات
گوئی کہ بروز جرم پاکی

تعریف در صفت شکارِ شہزادہ صاحب دام مدظلہ

سحر ز خواب گہے خیزش چوں شدم بیدار
بیامدم بہ تماشائے گلشن و گلزار

نظر چو کردم بوستان جور شکِ ارم
بہر طرف گل و سبزہ و شجر سرشار

بہ مدح گوئی بیچوں جمع مرغ چمن
ز قسم قسم نوا ہا نیامدے بشمار

دران میاں یکے بلبلے صدا میکرد
ز گونہ گونہ دے ذکر این سخن بسیار

کہ تا زمانہ نہاد است طرحِ آرائش
بہ این نمط نشر ہم نظام ہم بہ نگار

خدا بہ خلق شود مہربان ز لطف و کرم
دہد نظامِ حکومت بدستِ نیک آثار

دراین زمانہ کہ عطا کردہ این ولی نعمت
ہزار شکر کہ بر وے شدہ است دار مدار

بہ نیک رائے دا ہم مدین و فیاضی
کند بہ ترقی اسلام کوششین لبسیار

چو دید مصلحت وقت از نوازش خود
اجازہ داد شہزادہ بہر فرصت وکار

بوقت سعد و مبارک و روز خوش وقتے
روانہ گشت چو شہزادہ بہر سیر و شکار

مبارک اسم اش عبدالکریم نیک اختر
و نسل احمد درکار و ھر لبس بیدار

شجاعت اس اگر ارم بشرح کے گنجر
چو مختصر بکنم او بود یکے زہزار

بہ نزد جود و سخائش ہم است ہم چو نمے
غریب پروری اش ہست در جہان اظہار

زمانہ باد بکام اش ہمیشہ خوش وقتے
بزیر سایۂ آقائے ما بورسر شار

بصبح و شام بخواہم دعاز خالقِ خلق
مدام بر این گلِ رعنا بود ہمیشہ بہار

بہم رکاب اش از اہل ملک چند نفر
کنندم فخر بخدمت بیارم اش بے شمار

یکے است داد محمد کہ بود سرحدار
زخاندانِ محمد شہی و تجربہ کار

فقیر لعل محمد نسل پیر ہوتک
کہ دہر دول ورا کرد خواہ مخواہ بوقار

دگر ز چند جواناں مردمان بلوچ
نہادہ سر بکف خیش ہم ز بہر نثار

غلام حیدر بیچارہ ورد و دعا گوئے
زبہر وخت آقا بفصہ و گفتار

مرثیہ وفاتِ پُرملال جناب پیر روشن ضمیر
مخدوم صاحب سیادت شرافت پناہ خلد
آشیاں حضرت سید حسن صاحب گیلانی علیہ رحمت

لامع نور درخشاں صاحبِ فیض خدا
بس بسرعت زین جہاں شد وصل در دار البقا
ذات اُو بود است سید و زنبی پیدائے او
گلبنے حضرت علی ہم مجمع جود و سخا
حامی دین محمد مستغاث مومنین
فیض بخش جملہ سالم صاحب علم وحیا
زشرف اعلےٰ نسب و زخاندان غوث
محرم اسرارِ وحدت غرق در بحر فنا
حسین تشریف اش بہ افغان سعد بود وقت خوش
سبز خرم شد دیا رواں زمین شد خوشنما

آورد تشریف افزایش به افغان بلکه بود
در هزار و سیصد و بیست پنج هجری زابتدا
اسم پاکش سید حسن نسل والا
گفتم این تاریخ عشق از برائے ازایا
یوم جمعه ناگهانی مبتلائے درد شد
روز شنبه وقتِ ظهر پرواز روح اش در سما
لیل یکشنبه مطهر با وضو و غسل ماند
غرهٔ ذالحجه مشرف شد بذاتِ ذُالعُلا
ساخت مارا داغدار چون لاله شان در هجر خویش
چاره ها شد منحصر تسلیم تقدیر خدا
رفتن اس حزن دل پسماندگان و مخلصان
سینه بریان دیده گریان هر زمان با ناله ها
روز شب گر خون بگریم کے رود دردِ دلم
یاسِ فرقت تا ابد جاگر داند رقلب ما

کے رود این درد از تن چوں رود این غم زدل
از خدنگ فرقت اش صد زخم اندر جان ما
وز غم اش مجنون شدم آخر بصحرا سر زنم
یا الٰہی دہ تسلی ام ز ذاتِ مصطفیٰ
حنفیا درد ہر شد ہم شورش ہجران دے
عاشقاں نازاد پروانہ سان در سوزہا

۱۹ ربیع الثانی ۱۳۶۲ھ تحریر یافت